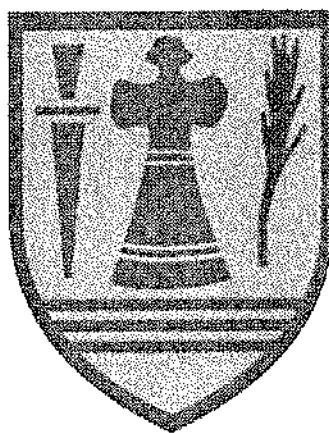

ПЛАН РАЗВОЈА КУЛТУРЕ ГРАДА ПОЖАРЕВЦА

За период од
2026 до 2030. године
са Акционим планом
за његово спровођење

ГРАД ПОЖАРЕВАЦ

Новембар 2025.

Садржај

Реч Градоначелника	5
Увод.....	6
1. Методологија израде	7
2. Плански, законски и институционални оквир	9
3. Општи подаци о Граду	11
3.1. Историјат Града.....	11
3.2. Фактографски подаци о Граду Пожаревацу	13
4. Стање у култури.....	15
4.1. Културно наслеђе.....	15
4.1.1. Материјално културно наслеђе	17
4.1.2. Нематеријално културно наслеђе	20
4.2. Савремено стваралаштво.....	22
4.2.1. Књижевност, издаваштво, библиотека	22
4.2.2. Позориште	23
4.2.3. Уметничка игра	25
4.2.4. Музичко стваралаштво	25
4.2.5. Визуелне уметности	26
4.2.6. Филмска уметност и аудио-видео стваралаштво.....	26
4.2.7. Креативне индустрије	27
4.3. Културне манифестације, догађаји и активности	27
4.4. Установе културе и заштите.....	28
4.4.1. Центар за културу Пожаревац.....	30
4.4.2. Народна библиотека „Илија М. Петровић“	32
4.4.3. Историјски архив Пожаревац	34
4.4.4. Народни музеј Пожаревац.....	36
4.4.5. Фондација Миленин дом - Галерија Милене Павловић Барили	39
4.4.6. Установа Градски женски хор „Барили“ Пожаревац.....	40
4.4.7. Центар за културу „Костолац“	41
4.5. Остали актери у култури.....	43
Археолошки парк „Виминацијум“	43
Туристичка организација Града Пожареваца.....	43
Регионални завод за заштиту споменика културе Смедерево	43
Школа за основно и средње музичко образовање "Стеван Мокрањац" ..	44
Јавно предузеће „Љубичево“ Пожаревац.....	44

Културно уметничка друштва	44
Коло српских сестара „Босиљка Боса Павловић“	44
Удружење потомака ратника 1912-1920	45
Друштво српско-грчког пријатељства „Риста Колоњас“	45
Регионална развојна агенција „Браничево-Подунавље“	45
Медији	45
Учешће грађана	46
4.6. Људски ресурси у култури	46
4.7. Финансирање у култури: локални буџет, приходи од сопствене делатности, донације и пројекти	46
4.8. Реализовани пројекти у култури 2020-2025.	49
4.9. Дигитализација у култури	50
5. SWOT анализа	51
6. Анализа ставова и мишљења грађана о култури Града Пожаревца	53
I КУЛТУРНЕ НАВИКЕ	53
II УТИСЦИ О ПОНУДИ КУЛТУРНИХ САДРЖАЈА И ПРЕДЛОЗИ ЗА ЊИХОВО УНАПРЕЂЕЊЕ	55
7. Консултације са другим актерима у култури	59
8. Кључне потребе и изазови	60
9. Визија, циљеви и мере	62
Визија	62
9.1. Табела циљева и мера	62
9.2. Показатељи на нивоу циљева	64
10. Оквир за спровођење, праћење, извештавање и вредновање Плана развоја културе	66
11. Акциони план за спровођење Плана развоја културе	67
12. Закључне напомене	79
Прилози	80
Извори информација	80

Одговорно лице:

Саша Павловић, градоначелник Града Пожареваца

Радна група:

1. Марија Влајовић, чланица Градског већа Града Пожареваца задужена за културу, туризам, друштвене делатности и социјална питања; председница радне групе.
2. Драги Ивић, продуцент сценских делатности, књижевник и књижевни, филмски и позоришни критичар, заменик председнице
3. Ивана Антонијевић, директорка Регионалне развојне агенције „Браничево-Подунавље“, координаторка
4. Данијела Туфегџић, Одсек за локални економски развој Градске управе Града Пожареваца, координаторка
5. Милена Несторовић, Одељење за друштвене делатности Градске управе Града Пожареваца, чланица
6. Ања Јовичић, Одељење за урбанизам и грађевинске послове, чланица
7. Александар Јовановић, Регионална развојна агенција „Браничево-Подунавље“, члан
8. Теодора Димитријевић, оркестар „Гвардија“, чланица
9. Слободан Степић, Галерија Милене Павловић Барили, члан
10. Мирко Кекић, Галерија Милене Павловић Барили, члан
11. Бојан Гачевић, Центар за културу Пожаревац, члан
12. Марина Радосављевић, Народни музеј Пожаревац, чланица
13. Татјана Живковић, Народна библиотека „Илија М. Петровић“ Пожаревац, чланица
14. Сања Лисац, новинарка, чланица
15. Марија Вајнер, аматерска глумица, чланица
16. Владан Бошковић, представник удружења ОСИ, члан

Стручна подршка у области стратешког планирања:

Регионална развојна агенција „Браничево-Подунавље“ доо Пожаревац

Реч Градоначелника

Познато је да је култура темељ идентитета сваке заједнице и снажан покретач њеног свеукупног развоја. Град Пожаревац је кроз историју био препознат као средиште богатог културног наслеђа, али и као простор нових идеја, стваралаштва и сусрета различитих уметничких израза.

Управо зато, уз идеју да ову важну област не препустимо стихијском деловању, са посебним задовољством представљамо „План развоја културе Града Пожаревца за период 2026–2030. године“, Акциони план његове реализације.

Овај документ различитих деловања поставља јасне правце развоја културног сектора у нашем граду, ослањајући се на потребе локалне заједнице, институција и организација које својим радом чине културни живот Пожаревца живим и динамичним. План је заснован на идеји стварања одрживог оквира за културни развој, који ће омогућити да култура остане доступна свима, да подстиче креативност, унапређује образовање и тиме још више допринесе економском и друштвеном напретку.

Акциони план конкретизује мере и активности које ће бити спроведене у наредном периоду. Он представља практични путоказ за институције, удружења и појединце, који ће кроз заједнички рад допринети остваривању постављених циљева.

Уверен сам да ће реализација овог плана донети нову енергију културном животу нашег града, оснажити институције, подржати уметнике и омогућити да култура постане још снажнији стуб друштвеног развоја Пожаревца.

Позивам све наше суграђане, установе и организације да активно учествују у спровођењу овог плана, јер култура је наше заједничко добро које градимо и чувамо за будуће генерације.

ГРАДОНАЧЕЛНИК ГРАДА ПОЖАРЕВЦА

Саша Павловић, дипл. инж. електротехнике

Увод

Град Пожаревац, град богате историје укоренење у древном Виминацијуму, наслеђу кнеза Милоша Обреновића и авангардном стваралаштву Милене Павловић-Барили, препознаје да је култура, поред скупа традиционалних или уметничких делатности, витални сегмент свеобухватне развојне политике града.

Овај План развоја културе Града Пожаревца за период 2026–2030. представља стратешки оквир који дефинише визију, кључне циљеве и приоритетне мере у области културе за наредни период. Његова израда проистекла је из потребе за успостављањем систематичног, транспарентног и одрживог приступа улагању у културу, с јасним фокусом на појачавање њеног позитивног утицаја на квалитет живота свих грађана.

Радећи на овом документу, учврстили смо становишта да је култура суштинска полуга за:

1. Економски развој: Кроз развој културног туризма, стварање креативних индустрија и отварање нових радних места.
2. Друштвену инклузију: Пружањем једнаких шанси свим грађанима за учешће у културном животу.
3. Јачање идентитета: Промовисањем препознатљивости Пожаревца на националној и међународној мапи културе.

Само кроз активно инвестирање у културу, Пожаревац може остварити визију модерног, отвореног и просперитетног града до 2030. године.

Наша визија је да Пожаревац у периоду 2026–2030. постане препознатљив регионални центар културе, град у којем се на иновативан начин негује и чува аутентично наслеђе, истовремено пружајући снажну подршку савременом стваралаштву и развоју инклузивних културних пракси.

Марија Влајовић
чланица Градског већа Града Пожаревца
задужена за културу, туризам,
друштвене делатности и социјална питања

1. Методологија израде

План развоја културе Града Пожареваца је документ јавних политика који дефинише правце развоја сектора културе Града Пожареваца у петогодишњем периоду од 2026 до 2030. године и представља један од кључних елемената друштвеног развоја Града Пожареваца у предстојећем периоду. Ослања се на идеју креирања одрживог оквира за развој културе, заснованог на културним потребама локалне заједнице, као и потребама свих институција и организација које су укључене у културни живот града. Документ садржи Акциони план, који детаљно разрађује активности и пројекте по предвиђеним мерама у трогодишњем периоду.

За разлику од апстрактних и недостижних формулација, План развоја културе је креиран на темељу стварних потреба и могућности културне заједнице у Граду Пожаревцу. Приоритети развоја су дефинисани у сарадњи са културним установама, организацијама и грађанима, с посебним нагласком на реално расположиве ресурсе, постојеће финансијске и кадровске капацитете и остваривост циљева у краткорочном и средњорочном периоду. Захваљујући оваквом приступу, План развоја културе није остао само визија на папиру, већ основа за конкретне мере и активности, пре свега у домену Акционог плана.

Неоходни методолошки кораци у поступку израде Плана развоја културе су спроведени кроз три фазе, како илуструје следећа табела:

Табела 1. Фазе израде Прорграма развоја културе

I	1. Одлука о покретању поступка
Уводне активности	2. Формирање радне групе
	3. Припрема методологије, акционог плана и упитника
	4. Уводни састанак радне групе
	5. Припрема контакт листе заинтересованих страна
II	6. Преглед и анализа постојећег стања
Рад на документу	7. Радионице
	8. Дефинисање оквира за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање
	9. Консолидација нацрта Плана развоја културе
III	10. Јавна расправа
Финализација	11. Усвајање и објављивање Прорграма развоја културе

Скупштина Града Пожареваца је на седници Скупштине која је одржана 20. маја 2025. године донела формалан акт, тј. Одлуку о приступању изради Плана развоја културе (број 011-06-56/2025-3), чиме је озваничено покретање процеса израде Плана развоја културе. Овим документом су дефинисани оквирни циљеви, надлежности, етапе и обавезе свих актера који су укључени у израду Прорграма развоја културе.

У уводној фази, Градоначелник Града Пожареваца је донео Решење о формирању Радне групе. Радна група је међуинституционално тело, у чијем саставу су представници културних установа, стручњаци из сектора културе,

представници управе и цивилног сектора. Формирање Радне групе је урађено на основу идентификације заинтересованих страна. Радна група је задужена за све фазе израде Плана развоја културе — од иницијалног планирања до консолидације и финализације предлога документа.

Методологију и процес израде, усклађен са важећим планским и регулаторним оквиром, као и најбољим професионалним праксама у области стратешког и акционог планирања предложила је РРА „Браничево-Подунавље“ (РРА БП). Предложени методолошки алати омогућавају структурисан и систематичан приступ изради документа, уз јасну расподелу улога и одговорности у свим фазама процеса и за сваку од активности.

У оквиру процеса који је трајао од маја до новембра 2025. године, реализоване су различите планиране активности које су имале за циљ да се:

1. изради анализа тренутног стања у области културе, односно да се прикупе, анализирају подаци, у сарадњи Радне групе и других актера у области културе (представници цивилног сектора, грађани). Анализа је урађена кроз комбинацију деск истраживања путем званичне статистике, доступних података архива, извештаја и плана рада установа културе и прикупљања информација од установа културе кроз развијене упитнике,

2. да се на основу резултата анализе, развије концепт развоја сектора културе у приоритетним областима, сходно којима су идентификоване и мере као практични кораци у реализацији самог Плана.

У смислу партиципативности самог процеса организоване су и 2 фокус групе са представницима цивилног сектора, а реализована је и анкета са грађанима, током које је у периоду од месец дана прикупљено 190 електронски попуњених упитника. Јавна расправа о Нацрту Плана спроведена је од 25. новембра до 2. децембра 2025. године. Нацрт је утврђен од стране Градског већа и достављен Скупштини Града Пожаревца на усвајање. План је усвојен на седници Скупштине 22.12.2025. године, Одлуком бр. 011-06-196/2025-5.

Током процеса израде овог документа, Радна група руководила се следећим принципима:

- Транспарентност процеса
- Примена реалистичних решења
- Мулти-секторски приступ
- Вертикална веза са националним политикама
- Конзистентност учешћа чланова Радне групе
- Интензивна комуникација и сарадња
- Партиципативност

Током израде Плана развоја културе јавност је редовно и правовремено информисана о свим фазама процеса, чиме се тежило јачању поверења грађана и обезбеђивању шире подршке заједнице за усвајање документа. Обавештавање јавности спроведено је кроз:

- редовне објаве на званичном сајту јединице локалне самоуправе,
- прилоге у локалним медијима: радио станицама, новинама и телевизији,
- комуникацију путем друштвених мрежа и званичних саопштења,
- директно укључивање грађана кроз анкете и јавне расправе.

2. Плански, законски и институционални оквир

Израда овог Плана развоја културе заснива се на принципима одговорног планирања, транспарентности и усклађености са кључним документима културне политике на међународном, националном и локалном нивоу, међу којима се издвајају:

Међународни документи:

- Европска конвенција о култури (Париз, 1954.) (Службени лист СФРЈ – Међународни уговори 4/1987)
- Конвенција о заштити европског архитектонског блага (Гранада, 1985) (Службени лист СФРЈ – Међународни уговори 4/1991)
- Европска конвенција о заштити археолошке баштине (Лондон, 1969) (Службени лист СФРЈ – Међународни уговори 9/1990)
- Оквирна конвенција Савета Европе о вредности културног наслеђа за друштво (Фаро, 2005.) (Службени гласник РС – Међународни уговори 1/2010)
- Конвенција о заштити и унапређењу разноликости културних израза (Париз, 2005) (Службени гласник РС – Међународни уговори 42/2009)
- Конвенција о очувању нематеријалног културног наслеђа (Париз, 2003.) (Службени гласник РС – Међународни уговори 1/2010)
- Конвенција о правима особа са инвалидитетом (Сл. гласник РС – Међународни уговори 42/2009)
- Препорука о статусу уметника (Унеско, 1980)
- Конвенција о заштити светске културне и природне баштине (Унеско, 1972) (Службени лист СФРЈ – Међународни уговори, бр. 56/74)
- Агенда одрживог развоја Уједињених нација до 2030. године (Агенда 2030)

Национални документи:

- Закон о култури (Службени гласник РС, бр. 72/2009, 13/2016 и 30/2016 – исп., 6/2020, 47/2021, 78/2021 и 76/2023);
- Закон о културним добрима (Службени гласник РС, бр. 71/94, 52/2011 – др. закони, 99/2011 – др. закон, 6/2020 – др. закон, 35/2021 – др. закон, 129/2021 – др. закон и 76/2023 – др. закон);
- Закон о музејској делатности (Службени гласник РС, бр. 35/2021, 96/2021);
- Закон о архивској грађи и архивској делатности (Службени гласник РС, бр. 6/2020);
- Закон о библиотечко-информационој делатности (Службени гласник РС – 52/2011 и 78/2021);
- Закон о планском систему Републике Србије (Службени гласник РС, бр. 30/2018);
- Закон о локалној самоуправи (Службени гласник РС, бр. 129/2007, 83/2014 – др. закон, 101/2016 – др. закон, 47/2018 и 111/2021 – др. закон);
- Закон о забрани дискриминације (Службени гласник РС – 22/2009 и 52/2021);
- Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом (Сл. гласник РС, бр. 33/2006, 13/2016);
- Закон о удружењима (Службени гласник РС – бр. 51/2009, 99/2011 – др. закони и 44/2018 – др. закон);
- Закон о јавном информисању и медијима (Службени гласник РС, бр. 92/2023 и 51/2025);
- Закон о родној равноправности (Службени гласник РС, бр. 52/2021)

- Закон о буџетском систему (Службени гласник РС, бр. 54/2009, 73/2010, 101/2010); 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013 - испр., 108/2013, 142/2014, 68/2015 - др. закон, 103/2015, 99/2016, 113/2017, 95/2018, 31/2019, 72/2019, 149/2020, 118/2021, 138/2022, 118/2021 - др. Закон, 92/2023 и 94/2024);
- Закон о планирању и изградњи (Службени гласник РС – бр. 72/2009, 81/2009 - испр., 64/2010 одлука УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - одлука УС, 50/2013 - одлука УС, 98/2013 - одлука УС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - др. закон, 9/2020, 52/2021, 62/2023 и 91/2025)
- Уредба о критеријумима, мерилима и начину избора пројеката у култури који се финансирају и суфинансирају из буџета Републике Србије, Аутономне покрајине, односно јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“, бр. 106/2016 и 112/2017);
- Правилник о Националним стандардима за обављање библиотечноинформационе делатности („Службени гласник РС“, бр. 39/2013);
- Правилник о ближим условима за обезбеђење одговарајућег простора и опреме за смештај и заштиту архивске грађе и документарног материјала код ствараоца и имаоца архивске грађе и документарног материјала („Службени гласник РС“, бр. 111/2021).

Локални документи:

- Статут Града Пожаревца (Службени гласник Града Пожаревца бр. 4/24 – пречишћен текст и 16/25 – испр.);
- План развоја града Пожаревца за период 2023-2030. године (Службени гласник Града Пожаревца, бр. 7/23);
- Правилник о критеријумима и условима за избор програма и пројеката удружења која су од јавног интереса за град Пожаревац (Службени гласник Града Пожаревца, бр. 35/2020 и 9/2022)

У граду Пожаревцу култура се уређује кроз више правних докумената на локалном и националном нивоу. Основни акт града, Статут Града Пожаревца, дефинише улоге и надлежности градских институција, укључујући и оне које се баве културом. План развоја града од 2023. до 2030. године одређује дугорочне правце деловања у култури, постављајући основе за њен системски напредак. Имплементација мера у сектору културе према Плану развоја града Пожаревца 2023-2030. У оквиру развојног правца 3 - Друштвени развој, а у оквиру приоритетног циља 3.2. Адекватно заштићена и оптимално искоришћена културна добра града Пожаревца, предложене су следеће мере:

Табела 2. Листа мера у области развоја културе према Плану развоја Града Пожаревац за период 2023-2030.

Мера	Опис мере
3.2.1 Унапређење планског оквира за управљање културом	Мера подразумева израду Стратегије развоја културе којом ће се дефинисати жељени правци развоја културе, на основу анализе стања и реалних потреба. Нису потребна финансијска средства за реализацију ове мере.
3.2.2 Реконструкција и адаптација објекта Народног музеја Пожаревац	Мера обухвата проширење изложбеног простора и развој простора Етно парка Тулба и Пожаревачког мира, адаптацију и проширење изложбеног простора Легата Миодрага Марковића, реконструкцију објекта Вила Лепосава, као и завршетак реконструкције, адаптације и санације као и привођење намени за музејску поставку Музеја културне историје.

Процењена потребна средства: 100.000.000,00 рсд

3.2.3 Реконструкција и проширење Галерије Милене Павловић Барили	Мера обухвата реконструкцију, адаптацију и санацију постојеће зграде, у складу с пројектом Фондације Миленин дом – Галерија Милене Павловић Барили и изградњу новог објекта. <i>Процењена потребна средства: 320.000.000,00 рсд</i>
3.2.4 Реконструкција и уређење Центра за културу	Планиране активности обухватају легализацију објекта, Реконструкцију и адаптацију објекта (решавање енергетске ефикасности објекта, замена електро-инсталација, сређивање простора за боравак уметника, реконструкција тоалета), опремање ЦЗК потребном опремом за рад (аудио и видео опрема). <i>Процењена потребна средства: 40.000.000,00 рсд</i>
3.2.5 Реконструкција и доградња осталих кључних објеката културе у граду	Предвиђене активности у оквиру мере су проширење депоа Историјског архива, проширење објекта Народне библиотеке „Илија М Петровић“, санација, адаптација и привођење намени подрума библиотеке, прибављање у својину објекта за потребе Културно-спортског центра "Косталац", прибављање у својину града и адаптација Дома Војске Србије. Град нема адекватан простор за галерију савремене уметности, па би се за потребе ове галерије употребио простор Дома војске, завршетак започетих радова на згради Начелства. <i>Процењена потребна средства: 240.000.000,00 рсд</i>
3.2.6 Унапређење промоције културног блага града Пожаревца	Предвиђене активности у оквиру мере су израда атрактивне промотивне кампање културног блага Пожаревца, израда јединственог годишњег програма културних дешавања у Пожаревцу, реализација промотивне кампање кроз интензивне онлајн промоције, промоције на сајмовима у Србији и региону, и успостављање сарадње са градовима и општинама из региона. <i>Процењена потребна средства: 20.000.000,00 рсд</i>

На нивоу Републике Србије, Закон о култури је главни оквир који одређује како се културна делатност организује и подржава. Овај закон је усклађен са другим системским прописима, као што су Закон о планском систему и Закон о буџетском систему, који одређују начин планирања и финансирања јавних политика, укључујући културу. У истом контексту, Закон о локалној самоуправи прецизира овлашћења локалних власти, омогућавајући градовима попут Пожаревца да самостално креирају и спроводе културне програме.

У Граду Пожаревцу за област културе задужен је именован члан Градског већа, који уз културу покрива и ресурсе туризма, друштвених делатности и социјалних питања. Оперативне послове у култури спроводи Одељење за друштвене делатности. Ово одељење има задатак да прати стање у култури на територији града, да анализира потребе и предлаже мере и да у сарадњи са другим стручним службама управља процесима финансирања установа и организација које делују у културној сфери.

3. Општи подаци о Граду

3.1. Историјат Града

Поред неколико легенди и апокрифа, дуго се користила, као доказ првог помињања града, 1476. година, да би коначно била усвојена 1467. година. До тог датума дошло се на основу навода Момчила Стојаковића поменутих у његовој књизи „Браничевски тефтер“, у издању Историјског института 1987. године. Насеље се спомиње први пут као село у нахији Лучица која је у то време имала 49 домаћинстава, а светски познато постало је Пожаревачким

миром 1718. године.

После Косовске битке, у време деспота Ђурђа, народ с југа почиње да се креће према северу, уз Мораву, тражећи склониште од османске најезде. После пропасти деспотовине, све су чешће и веће сеобе на север. Многи се не заустављају на обали Дунава, већ прелазе у Банат и даље, у дубину Румуније и Мађарске. Најчешће насељаван део пожаревачког Поморавља, познати топоним Браничевски Повијарац, таласаста предео који и данас раздваја моравски од млавског краја и Звизда, остајао је више пута пуст за време турских зулума. Једну од насеобина на територији данашњег Пожареваца спомиње и Арсеније Трећи Чарнојевић када је на застанку 25. маја 1689. године одавао послао неколико писама. У историју и живот овог краја укључују се Аустријанци цртајући карте, литографије, скице места, пишући хронологије и путописе, радећи прве антрополошке и етногеографске студије.

Услед арогантнoг и колонизаторског односа који се изражавао највише кроз огромне порезе, за двадесет година аустријске окупационе власти становништво се преполовило, враћајући се у турски део. Крајем XVIII века долази до прилива још једног таласа избеглица из Крајине и Црне Реке, изазваног зулумом Пазван Оглуа. Ситуација се погоршава погибијом Хајдук Вељка, јер тада пристижу нове влашке и српске избеглице из истих крајева. Године 1813. пропашћу Првог српског устанка, опет се народ сели и овај простор поново је пуст, да би се после Другог српског устанка коначно вратио и устао.

Извор: <https://togp.rs/istorija-pozarevca/>

Др Бранко Перунички бележи да је Пожаревац 1820. године био средиште Пожаревачке нахије, као и у претходном периоду под урском владавином. У њеном саставу налазило се седам кнежина. Нешто доцније од нахије постаје округ Пожаревачки, а од кнежина настали су срезови. Миграције су сада већ биле економске, па се овде насељавају досељеници из Крајине, Црне Реке, Звизда, Зајечарске долине, Пека, Стига, Млаве, Бусура, Хомоља, Параћина, Косова, Крушевца, Каравлашке (Букурешт, Ердељ, Алмаш), Александровца, Видина, Пирота, Ниша, Црне Горе, као и Шумадије. Пресудна година за развој овог краја је 1838. када почиње да се прави пут Пожаревац - Свилајнац и око њега се сместа формирају насеља.

Административно, насеље бележи следеће фазе:

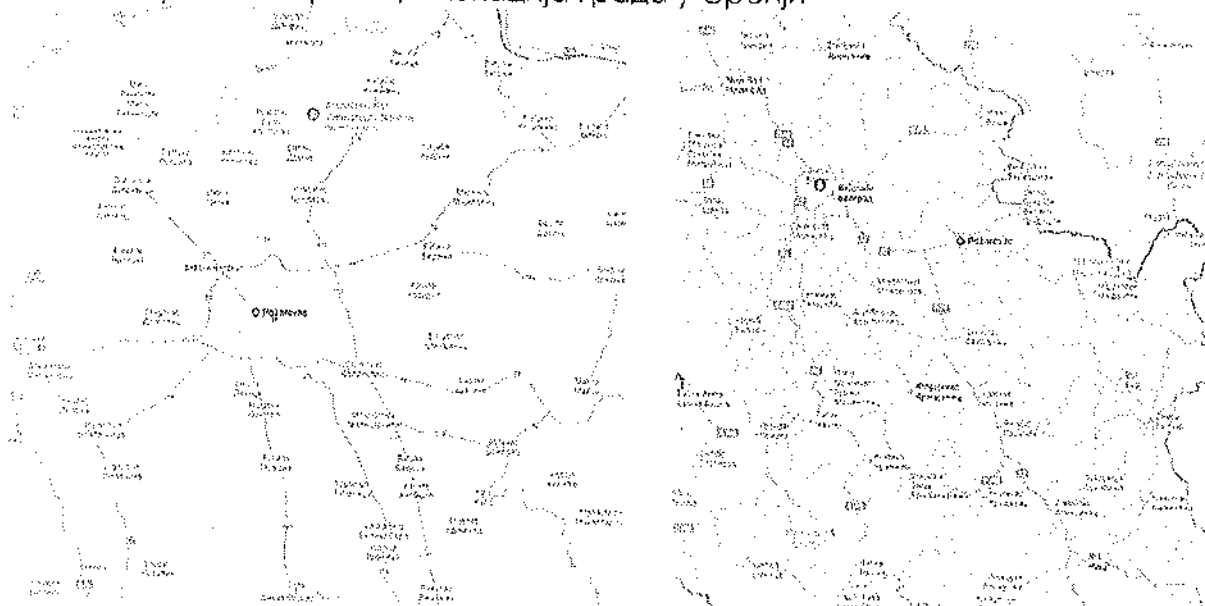
1. Пожаревац је у XIX веку био седиште нахије, а затим и округа који је обухватао неколико срезова на територији данашњег Браничевског округа. Убрзано је почео да се развија у време прве владавине кнеза Милоша, који је 1825. године ту себи саградио двор и у њему често боравио.
2. Законом "о томе која су места у Србији окружне вароши и варошице, а која села", донетим 1866. године потврђен је статус Пожареваца као окружне вароши и седишта округа.
3. У Краљевини Југославији од 1919. до 1941. године Пожаревац је био седиште области, али није имао статус града. За време немачке окупације на снази је поново била територијална подела на округе, срезове и општине. У том периоду Пожаревац остаје седиште Округа и Среза.
4. Године 1934. Пожаревац је добио статус града као седиште Пожаревачког среза и тај статус је имао до 1952. године када је Законом о изменама и допунама Закона о подели територије НР Србије проглашен за градску општину.
5. У периоду од 1962. године, после установљења општина, Пожаревац је остао градска општина са познатим насељима, а седиште среза сели се у Смедерево. Срезови се укидају већ 1966. године. При том је све време Пожаревац био и остао природни центар подручја које се различито звало (округ, управно подручје, међуопштинска регионална заједница, итд), а географски састав му је остао исти, осим што му је из састава среза приликом једне од бројних трансформација, изузет Мајданпек.
6. На основу Закона о територијалној организацији Републике Србије, донесеним 29. XII 2007. године и објављеном у Сл. гласнику бр. 129/ 2007. Пожаревац је добио статус града, чиме је Градска месна заједница Костолац добила могућност да се преформира у општину.

Овај кратак преглед историјата овог краја важан је за анализу постојећег стања у култури јер осликава етно-географску слику која је најзначајније утицала на то стање. Захваљујући таквом историјском наслеђу, Пожаревац је постао друштвени, политички, економски, па и културни центар ширег подручја Браничевског краја, утичући и на суседне области. Уочавајући и дефинишући постојеће стање, стичемо слику о томе како је Пожаревац постао средиште културних збивања коме гравитира много шира област него што је то административно одређен Браничевски округ, и шта треба урадити да он то не само остане, већ и да прошири свој утицај.

3.2. Фактографски подаци о Граду Пожаревацу

Према степену развијености јединица локалних самоуправа (ЈЛС), Град Пожаревац спада у прву групу коју чини укупно 20 ЈЛС чији је степен развијености изнад републичког просека.

Слика 1. Град Пожаревац и локација Града у Србији

Извор:

https://www.google.com/maps/@44.609838,21.1193737,11z?entry=flu&g_ep=EgoyMDI1MTEwNC4xKXMDSoASAFQAw%3D%3D

Град Пожаревац простире се на површини од 491 км², између три реке: Дунава, Велике Мораве и Млаве, испод брда Чачалица, на свега 15-ак км од Коридора 10, на веома значајној прузи Београд-Бор-Зајечар. Својим географским положајем и функционалним значајем представља "врата источне Србије". Положај Града у близини Аутопута Београд – Ниш, близина Дунава, раскрсница друмских и железничких путева ка Бору, Мајданпеку, Неготину и Зајечару, те богата сировинска база за пољопривреду и енергетику, чине географски и гео-економски положај Града Пожаревца изузетно повољним. Пожаревац је данас привредни, културни и административни центар Браничевског округа.

Град је организован у 2 градска и 25 сеоских насеља. Градска насеља су град Пожаревац и градска општина Костолац. Насеља су груписана у 3 велике групе: моравска насеља (Драговац, Живица, Брежане, Батовац и Дубравица), пожаревачко-стишка насеља (Ћириковац, Лучице, Пругово, Пољана, Трњане, Набрђе, Братинац, Бубушинац, Маљуревац, Брадарац, Острова, Петка, Кленовник, Дрмно, Костолац село) и браничевска насеља (Касидол, Баре, Берање, Кличевац и Речица).

Број становника у последње три декаде је у опадању. Просторни план Града Пожаревца констатовао је анализом пописних периода повећање становништва у периоду од 1948. до 1991. године са 52.721 становника на 84.678 становника, да би затим кренуло континуирано опадање бројности популације 74.902 (2002.), незнатно повећање на 75.334 становника (2011.) и наставак пада бројности на 68.871 становника (попис, 2022.). У периоду 2011-2022. број становника општине се смањио за 8,5%, односно град је изгубио 6.463 становника. Водећи узроци пада броја становника су старење становништва (просечна старост је виша у односу на просек РС који износи 43,9), негативни природни прираштај и висока стопа миграције, нарочито младих. Према најновијим подацима Републичког завода за статистику за 2023. годину укупан број становника у Пожаревцу је 68.871. Према подацима Републичког завода за статистику за 2023. годину, Град Пожаревац има густину насељености од 150 становника на 1 км². У 2023. години укупан број младих је процењен на 12.460 (6.165 жена и 6.295 мушкараца). Просечна старост износи 44,3, године.

Табела 3. Основни подаци¹.

Плоштина (km ²)	491
Број насеља	22
Становништво – број лица (по последњем попису)	68.871
Густина насељености (број становника/km ²)	150
Број природног прираштаја	-8
Број ванбрачних деце (број деце ванбрачних парова)	74
Укупан број становника по полу	44,3
Укупан број становника по полу (1991/2002/2011)	157,4
Број становника по полу (2011/2019)	2.61

4. Стање у култури

4.1. Културно наслеђе

Захваљујући бурном и динамичном развоју овог краја, као и честим променама изазваним утицајем ближег окружења, култура града и краја (у најширем смислу речи) може се похвалити релативно богатим наслеђем. Осим Кличевачког идола, близине и утицаја винчанске и римског Виминацијума, период последња три века пожаревачком крају оставио је у наслеђе значајан фондус различитог покретног и непокретног наслеђа, као и архивске и библиотечке грађе. Поред историјских места и датума значајних не само за Пожаревац већ и много шире (Беловоде, Виминацијум, Пожаревачки мир), савремена историја овога краја обележена је утицајем владарских породица Србије (пре свега Обреновића). Из историје нам је остало мноштво артефаката у облику археолошких егземплара, уметничких творевина (слике, споменици), као и велики број писаних споменика културе (алманаха, хроника, историографске грађе, завичајне збирке историјских и белетристичких дела, итд). У њих се убрајају и штампана дела која нису настала у нашем крају, већ се односе на њега.

¹ Извор: Републички завод за статистику: Преглед стања и развоја општина 2025. <http://devinfo.stat.gov.rs/opstine/libraries/aspx/Catalog.aspx>

¹ Републички геодетски завод

² Територијални регистар, РЗС

³ Витална статистика, РЗС

⁴ Процене становништва, РЗС

⁵ Пројекције становништва, РЗС

⁶ Попис становништва, домаћинстава и станова, РЗС

Извор: <https://togp.rs/istorija-pozarevca/>

Поред усвојене географске локације и устаљивању топонима који су се одржали до данас и представљају друштвени, историјски и културни оријентир, на територији града и краја који је његов саставни историјски, географски и културни део, налази се мноштво споменика културе у облику разних грађевина, обележених локалитета и трајно сачуваних сећања. Бројна очувана градска здања сведоче да је Пожаревац успео да се избори с великим изазовима бурних догађаја, међу којима се највише истичу Први и Други српски устанак, Балкански ратови, Први и Други светски рат.

Без обзира на то што су сви ти догађаји значајно утицали на очување материјалног и нематеријалног наслеђа (рушења, паљевине, пљачке, губљење драгоцених материјала, али и сведочанства о томе да није увек било могућности, простора и људи да све то сачувају, архивирају или опишу), културне институције Града веома савесно, професионално и темељно чувају преосталу грађу која сведочи о развоју овог краја и токовима културе. Захваљујући Историјском архиву, Народном музеју, Народној Библиотеци "Илија М. Петровић", Фондацији "Миленин дом", али и другим установама културе које у својим извештајима редовно бележе све активности, може се с релативном сигурношћу пратити ток развоја културе. На то значајно утиче и редовна сарадња с Регионалним заводом за заштиту културе у Смедереву, као и правовремено укључивање у савремене технолошке токове. Све установе културе имају прегледне и редовно ажуриране сајтове, при чему се ствара и електронска, односно дигитална архива. Поред установа културе, највећи број образовно-васпитних институција редовно објављује своје годишње извештаје, литерарне часописе и другу грађу, што истраживачима свакако много користи. Многа сеоска насеља такође имају своје монографске записе начињене захваљујући ентузијазму и љубави за свој крај од стране њихових мештана, некадашњих и садашњих.

Извор: <https://togp.rs/istorija-pozarevca/>

У посебну драгоценост очувања културног наслеђа треба убројати многобројне истраживаче, поштоваоце локалне културе, обичаја и историје. Захваљујући изванредној сарадњи с установама културе (посебно с Архивом, Народним музејом и Фондацијом "Миленин дом") они су важни хроничари нашега краја. Међу њима се налазе професионални историчари с високим и највишим научним степенима, али и бројни хобисти. Својим радовима створили су фондус грађе која се мери десетинама издања различитог типа (алманаси, монографије, збирке, хронике, али и белетристичка грађа разних жанрова – од романа до драмске литературе). Тако је део културне историје трајно расветљен и постао доступан новим генерацијама истраживача и поштоваоца свога краја.

4.1.1. Материјално културно наслеђе

Непокретна културна добра Пожаревца сведоче о богатом историјском, уметничком и духовном наслеђу овог краја, креирају културни идентитет Пожаревца и чине га препознатљивим у ширем националном и међународном контексту. Бројни културни споменици, археолошко налазиште и друга знаменита места указују на разноликост непокретних културних добара, што свакако доприноси јачању аутентичности Града Пожаревца као значајне туристичке и културне дестинације у региону. У следећој табели је дат приказ неких од најважнијих непокретних културних добара у Граду Пожаревцу.

Табела 4. Листа кључних непокретних културних добара у Граду Пожаревцу²

Непокретно културно добро	Врста културног наслеђа	Значајност
Виминацијум	Археолошко налазиште	Културно добро од изузетног значаја
Зграда старог окружног начелства	Споменик културе	Културно добро од великог значаја
Спомен парк Чачалица	Знаменито место	Културно добро од великог значаја

² Извор: Регионални завод за заштиту споменика културе Смедерево, https://spomenickulture.rs/nekategorizovana-kulturna-dobra/?_page=5

Гроб и споменик Васе Пелагића и Димитрија Марковића	Споменик културе	Некатегоризована културна добра
Две старе зграде у Пожаревцу (куће Петра Добрњца)	Споменик културе	Некатегоризована културна добра
Зграда епископског двора у Пожаревцу	Споменик културе	Некатегоризована културна добра
Манастир Сестрољин-црква светог вазнесења у Пољани	Споменик културе	Некатегоризована културна добра
Саборна црква светих арханђела у Пожаревцу	Споменик културе	Некатегоризована културна добра
Стара кућа Светомира Миладиновића у селу Острowo	Споменик културе	Некатегоризована културна добра
Старо гробље у селу Трњане	Споменик културе	Некатегоризована културна добра
Тодићева црква светог Георгија у Костолцу	Споменик културе	Некатегоризована културна добра
Црква светог Николе у Пожаревцу	Споменик културе	Некатегоризована културна добра
Црква светог преображења у Шапинама	Споменик културе	Некатегоризована културна добра
Црква светог Трифуна у Кличевцу	Споменик културе	Некатегоризована културна добра

Укратко ћемо се задржати на опису неких од најзначајнијих споменика.

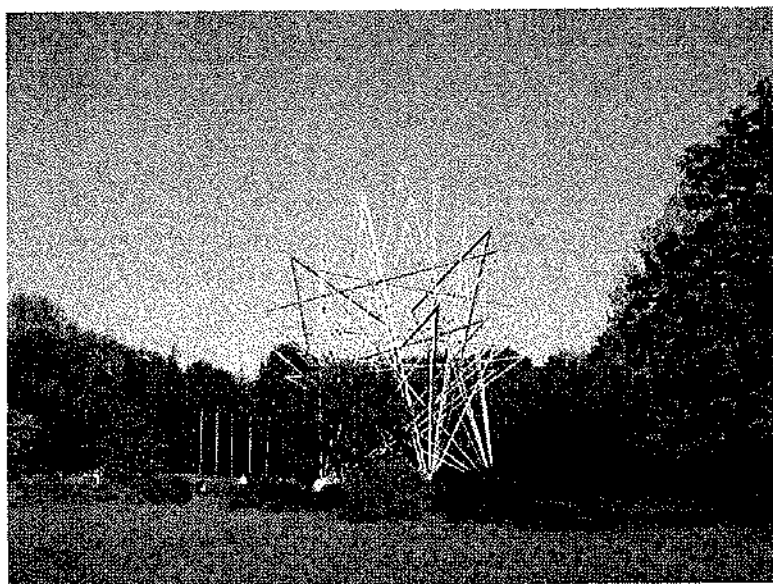
Саборна црква Светих архангела Михаила и Гаврила налази се у Пожаревцу и представља највећи православни храм у граду. Подигнута је 1819. године од стране кнеза Милоша, а звоник је дограђен 1856. године. Позната је по уметнички вредном иконостасу, престолима и збирци икона. Данас је значајан споменик културе и духовни центар Браничева. Припада некатегоризованим културним добрима на територији Града Пожаревцу.

Зграда Окружног начелства у Пожаревцу представља једно од најрепрезентативнијих управних здања из 19. века у Србији. Изграђена је по пројекту аустријског архитекте Фридриха Гизела, уз дораде домаћих стручњака Јована Илкића и Душана Живановића. Зграду краси дворска архитектура, фасаде богато украшене у духу неоренесансе и класицизма, бројни детаљи инспирисани италијанском ренесансом, ентеријер богат уметничким делима и луксузним салонским просторима. Зграда је 1983. године проглашена културним добром од великог значаја, чиме је потврђен њен историјски и уметнички значај за Србију.

Вредна помена је и Љубичевска ергела која се налази надомак Пожаревца, на појасу од 350 хектара поред реке Велике Мораве, и која представља једну од најстаријих ергела у Србији. Почети Ергеле датирају од 1860. године, када је кнез Милош Обреновић своје имање „Морава“ поклонио држави Србији за ергелу, а од 1866. године носи име „Љубичево“ као успомену на кнегињу Љубицу, супругу кнеза Милоша. Ергела је данас позната по узгоју коња.

Тодићева црква Светог Георгија у Костолцу је подигнута 1924. године. Црква је задужбина капетана Драгутина Тодића, а грађена је у српско-византијском стилу, по узору на Лазарицу, са богатом уметничком декорацијом и живописом. Унутрашњост красе дела сликара Уроша Предића. Црква представља значајан духовни и културни споменик региона. Припада некатегоризованим културним добрима на територији Града Пожареваца.

Спомен-парк Чачалица налази се на истоименом брду, на око 200 метара надморске висине и заузима површину од 24 хектара зеленила. У знак сећања на око 3.000 жртава масовних стрељања током Другог светског рата, у овом парку је подигнут споменик у облику зида са симболима стрељања, као и спомен-костурница бораца Црвене армије. На врху се налази уочљив „Споменик слободи“, познат као „Звезда“, а цео монументални комплекс је 1973. године проглашен културним добром од великог значаја.

Извор: <https://togp.rs/spomen-park-cacalica/>

Поред непокретних објеката културног наслеђа, Град Пожаревац обилује и покретним културним добрима, чији о којима се брину установе културе – музеј, галерија, библиотека и архив. У њиховим збиркама се налазе различити предмети који такође сведоче о богатој историји овог краја, а потичу од праисторије, доба Римског и Османског царства до савремених доба 20. века. Неке од најзначајнијих збирки су збирка Виминациума (археолошка грађа са налазишта из доба Римљана, палеонтолошки парк, збирка бродова и чамаца из периода антика – средњи век), и Народног музеја Пожаревац (лапидаријум, збирка фресака из Виминациума, нумизматичка збирка, медаље Пожаревачког мира и др.), као и предмети непроцењиве вредности попут Кличевачког идола (фигура паганског божанства из бронзоог доба, пронађена у Кличевцу, Пожаревац) који је био у Народном музеју у Београду и уништен је у току Првог светског рата приликом бомбардовања.

Од уметничких дела, најзначајнија је свакако Галерија Милене Павловић Барили са 975 њених радова, као и збирком породичних, личних ствари (намештај, употребни предмети, књиге и др.), док се велики део њеног опуса чува и у Музеју савремене уметности и Народном музеју у Београду, као и у многим светским музејима и приватним збиркама.

Извор: <https://toggp.rs/galerija-milene-pavlovic-barilli/>

4.1.2. Нематеријално културно наслеђе

Захваљујући хетерогености становништва, изазваној описаним историјским догађајима, на подручју града и припадајућих насеља живи становништво из различитих области наше земље. Економске, избегличке и друге миграције створиле су мешовит, толерантан састав живља које се раније налазило концентрисано у одређеним деловима града и предграђа. Време је учинило своје па се те границе полако губе и остају само у традиционалним називима (насеље "Неимар", "Бусије", разне мале, итд.). Њихова култура је измешана, али се може пратити њено порекло кроз обичаје (славе, заветине) и музику; фоклорно-музички ансамбли поред нових кореографија негују и традиционалне игре и песме које су равномерно заступљене у репертоару. Предања се чувају у бројној литератури (књиге, часописи) која је створена захваљујући професионалном раду стручњака из надлежних установа културе.

Традиционални обичаји и веровања дубоко су укоренењени у свакодневни живот генерација у Пожаревцу и околини, а једно од заштићених културних добара овог типа представљено је у следећој табели:

Табела 5. Заштићено нематеријално културно наслеђе Града Пожаревца ³

Историјско-географска област	Културно-историјски споменик
Другаричење / Кумачење	„Обичај ритуалног склапања кумства и побратимства/посестримства међу децом и младима на Побусани понедељак (први понедељак после Ускрса), који се још назива и Другарични, Кумачни, Кумачин понедељак. Обичај се ређе изводи на Ускрс или Мали Ускрс. Другаричење се обично обавља поподне и у њему учествују деца и њихови родитељи. Одвија се на обали реке, потока, крај извора или у центру села. Учесници носе венце, обично направљене од гранчица врбе и цвећа, које плету код куће или на лицу места.“
	Насеља пожаревачког Подунавља и северног Стига: Батовац, Дубравица, Брежане, Живица, Кличевац, Дрмно, Брадарцац, Кленовник, Ћириковац,

³ Национални регистар нематеријалног културног наслеђа, <https://nkns.rs/cyr/popis-nkns/> (13.09.2024.).

„Другариче се деца истог пола и узраста. Родитељи почињу да их другариче још док су сасвим мала, а за друга или другарицу бирају децу истог узраста и са чијим су родитељима и сами у добрим односима. На тај начин долази до промене међусобних друштвених односа учесника и успостављања чврстих веза у оквиру заједнице. Деца старијег узраста могу и сама да изаберу друга или другарицу и могу да имају и по неколико побра или друга.“
 „Другаричење се обнавља сваке године, обично до пубертета.“

Баре, Касидол,
Острво, Петка

Бројни су митови и легенде из овог краја. Једна од легенди о имену града каже да је Пожаревац добио име по великом пожару, а за археолошки локалитет Виминацијум у Костолцу се верује да је место „живих сенки“ и закопаног римског блага. Мештани верују да су се на месту Манастира Сестрољин, у месту Пољана, три сестре заклеле на вечну верност Богу и подигле манастир који има исцелитељску моћ. Легенде такође говоре о чудесним исцељењима и визијама које су се дешавале на месту Цркве Светог Трифуна у Кличевцу.

Пожаревац је родно место или дом многих знаменитих личности, попут Патријарха српског Димитрија (родом из Брежана), Милене Павловић Барили (сликарка, родом из Пожареваца), Миливоја Живановића (чувеног позоришног и филмског глумца), Живке Матић (позоришна и филмска глумица), Михајла Бате Паскаљевића (глумац, родом из Пожареваца), Ђуре Јакшића (књижевник и сликар, провео део живота у Пожаревцу), Милице Јанковић (књижевница, рођена у Пожаревцу одрасла у Великом Градишту), Ђорђа Вајферта (индустријалац, власник рудника у Костолцу и као највећи приватни акционар први председник УО САРТИД-а – данашње Железаре у Смедереву), Миодрага Марковића (дипломата и мецена, родом из Пожареваца), Васе Пелагића (социјалиста, писац, просветар, народни лекар, сахрањен у Пожаревцу), Велибора Васовића (фудбалски репрезентативац и тренер) Слободана Стојановића (књижевник, драматург и сценариста). Значајно је поменути Кличевчанина Миленка Стојковића и Петра Добрњца, чувене војводе у Првом српском устанку.

Извор: https://wikipedia/commons/b/bd/MilivojeZivanovic_glumac.jpg

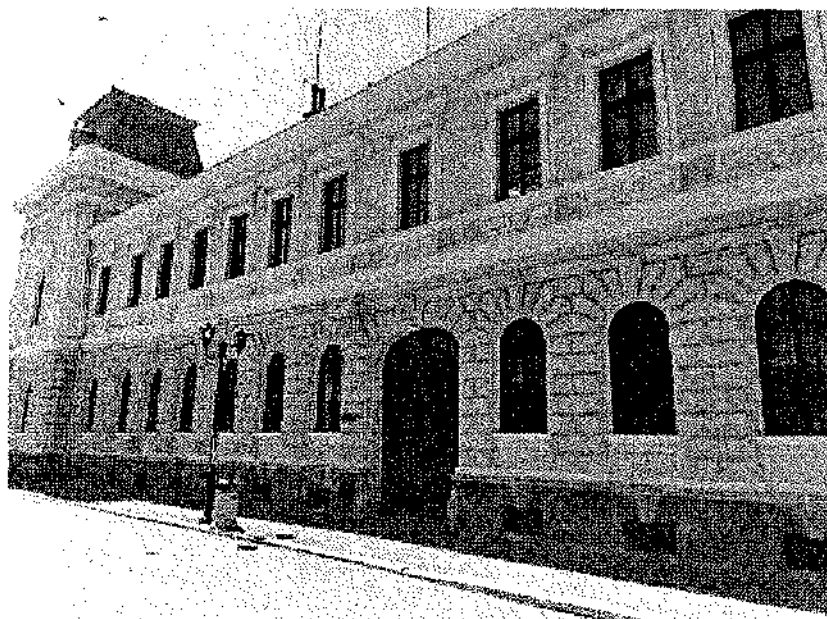
Историјски значај Града потврђује и Пожаревачки мир из 1718. године, закључен након великих међународних преговора, о којем данас сведочи и шатор са изложбом историјском поставком на брду Тулба.

4.2 Савремено стваралаштво

4.2.1. Књижевност, издаваштво, библиотека

Књижевни живот у Пожаревцу и околним местима деценијама развијан, очуван је захваљујући књижевним клубовима, литерарним дружинама и секцијама по школама, као и личним напорима љубитеља лепе изговорене и написане речи. Бројни часописи, међу њима највише "Браничево", "Развитак", "Стиг", "Мајдан", очували су континуитет књижевног живота нашег краја. Раније веома бројни књижевни клубови сада су проређени и смањили су своју активност. Некада редовна такмичења везана за "Читалачку значку", наградне темате и такмичења у тзв. верикали Савеза аматера Србије и Културно-просветне заједнице Србије, али и активност Књижевне омладине, значајно су утицала на књижевни живот младих. Сада је тај сегмент стваралаштва смањен и без великог утицаја на књижевну активност, па све више зависи од ентузијазма појединаца и сусретљивости установа културе (библиотеке, домови културе, итд).

Континуитет издаваштва обезбеђен је захваљујући буџетској основици из које се омогућава редовно штампање часописа "Браничево". Оно је после више деценија самосталног рада, а потом и као део издавачке делатности Центра за културу Пожаревац, сада у надлежности Народне библиотеке, максимално се приближивши књизи и читаоцима. Поред наведеног издаваштва белетристичког садржаја, већина установа културе има своју стручну издавачку делатност која је периодичног типа, уз бројна монографска издања. Новост је да се велики део издавачке делатности сада појављује као ауторско издаваштво и резултат приватне, личне иницијативе. Многи аутори својим новцем штампају књиге, а веома значајну улогу у подстицају ових напора има и сама локална управа кроз редован конкурс којим стимулише највредније радове, а посебно оне који се баве непосредном, локалном тематиком.

Извор:

https://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0_%D0%B1%D0%B8%D0%B1%D0%B8%D0%B8%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B0_%E2%80%9E%D0%98%D0%B8%D0%B8%D1%98%D0%B0_%D0%9C_%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%9B%E2%80%9D_%D0%9F%D0%BE%D0%B6%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%B0%D1%86

Библиотечко-информативна делатност је утемељена на међународно дефинисаним струковним основама и инкорпорирана је у сам врх ове делатности код нас (Народна библиотека Србије); тако је пожаревачка библиотека, као матична, кроз Заједницу матичних библиотека Србије, центар библиотечких збивања нашег краја. Своју активност и културолошки утицај, у време када су читалачке навике угрожене коришћењем интернета, она остварује кроз седам јавних библиотека и један стационирани огранак, као и 45 школских библиотека – 11 у средњим и 34 у основним школама. На тај начин обезбеђен је системски приступ књизи (набавка, анимација, пропагирање кроз књижевне вечери). Поред тога, у Народној библиотеци "Илија М. Петровић" и њеним бројним органцима одржавају се и сродне културне активности (вечери поезије, драмске и позоришне вечери, изложбе), па су неки огранци Народне библиотеке и доминантни културни центри у својим срединама. До 1992. године радили су огранци библиотеке у већем броју села, када су угашени због нерационалности. Остао је само органак у Костолцу који и данас ради.

На порталима у приватном власништву редовно се појављује сада већ устаљена форма изражавања – блог, поткаст, итд. У њима се такође путем електронског издаваштва у облику ПДФ и другим доступним форматима, могу наћи књижевни, литерарни и научно-популарни написи везани за наш крај. Све то чини да књижевност, издаваштво и библиотечко-информативна делатност прате савремене начине изражавања и буду актуелни.

4.2.2. Позориште

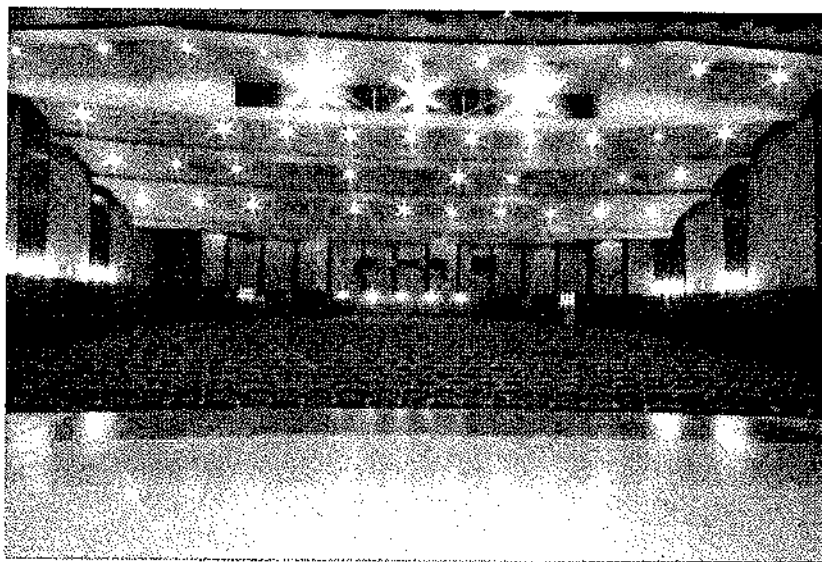
Позоришна традиција у нашем крају богата је и добро заступљена. При том треба узети у обзир да је несрећан сплет историјских околности и овде имао значајан утицај, па се прве представе у нашем крају појављују почетком четрдесетих година деветнаестог века. Забележено је, поред бројних народних играка и приказања, и значајан утицај тадашњих просветних радника (учитеља) на развоју дилетантизма и аматеризма који су, у релативно кратком периоду пре и после Другог светског рата имали и професионална обележја.

У пожаревачку позоришну традицију убрајају се утицаји Вука Стефановића Карацића, Јоакима Вујића, Косте Трифковића, Јована Стерије Поповића, Мојсила Живојиновића и других пионира нашег културног и позоришног живота. Поред летећих дилетантских дружина, стваране су и локалне аматерске дружине, посебно између два светска рата, када су радничка друштва кроз њих налазила начин да се друже и изразе. Школе су такође биле редовно жариште позоришног живота.

Почеци савременог драмског аматеризма у нашем крају везани су за организовање Малог театра који је покренуо с групом сарадника наш велики драмски писац Слободан Стојановић. На његов рад и дело успомену баштини Народна библиотека "Илија М. Петровић" кроз конкурс за нова, необјављивана драмска дела.

Посебан замајач позоришном животу даје оснивање Градског аматерског позоришта у Дому омладине 1972. године. Преласком у нову зграду (тада звану Дом омладине и пионира) коју је користио Центар за културу Пожаревац са Домом културе, већ 1982. године то позориште из свог назива брише атрибут аматерско и формално тај придев задржава у загради само у службеним документима. Само су глумци били и остали у аматерском статусу, док су редитељи и већина других сарадника били и јесу професионалци, што је додатно утицало и утиче на усвајање занатских знања и уметничких вештина из ове области.

Тако развијан драмски аматеризам Пожареваца и шире околине, развио је и публику, њена очекивања и ниво позоришног знања. Када је освојена методологија организације, културни посленици су покренули чак четири фестивала – два аматерска и два професионална. Први, професионални фестивал глумачких остварења (један од ретких у нашој земљи) – Глумачке свечаности "Миливоје Живановић", омогућио је даљу експанзију фестивала. Аматерски фестивали (Сусрети варошких позоришта Србије "Миливојев Штап и шешир" и Сусрети драмских аматера Подунавља и Поморавља "Живка Матић"), посвећени великанима нашег глумишта, веома су утицали на позоришне навике нашег гледалишта. Међутим, они су нашем граду донели и значајну улогу једног од највећих позоришних центара наше земље. После та три фестивала покренут је и фестивал "Виминацијум фест – митови стари и нови", који је кроз јединствен начин повезао археолошко наслеђе овог краја с позоришном традицијом и жељама публике. Тако је наш град једини у Србији, ван главног града, који има чак четири фестивала, утемељена, организована и буџетски обезбеђена по свим правилима позоришне струке и организације сценских и културно-уметничких делатности.

Извор: <https://togp.rs/centar-za-kulturu-pozarevac/>

Позориште "Миливоје Живановић" које ради при Центру за културу Пожаревац, уз потпуну програмску, финансијску, кадровску и техничку подршку ове установе као њен саставни део има две сцене. Таква организација омогућава да се стално занавља репертоар, припремају нови нараштаји глумаца, али и омогућава сарадња у размени с другим позориштима Браничева. На тај начин ближимо се јединственом регионалном позоришту из кога би могао у перспективи да се изроди и специфичан модел професионалног ансамбла.

Позоришна активност нашег краја праћена је маркетиншком презентацијом, богатом издавачком делатношћу у којој се издавају монографије посвећене годишњицама наших фестивала, али и великим именима позоришне историје. Град се посебно поноси именима Миливоја Живановића, Живке Матић и других професионалних глумаца, али и именима драмских писаца као што су Ђура Јакшић, Милица Јанковић, Слободан Стојановић и други.

Табела 6. Објекти културе – позоришта у Граду Пожаревцу у 2023.⁴

Број позоришта	Број сала	Број позоришних простора	Посетилаца (укупно)
1	2 сале (укупно 628)	13	2.776

4.2.3. Уметничка игра

Уметничка игра појављује се у три основна сегмента – фолкор, спортски плес и балет. Фолклорно стваралаштво је веома богато у нашем крају, па је подржано од стране друштвене заједнице. Бројна гостовања код нас и у свету чине да фолклорни ансамбли који раде при центрима за културу (у Пожаревцу и Костолцу) као и сеоска културно-уметничка друштва, буду амбасадори наше традиције, културе и самог подручја. Локална самоуправа се такође стара да подржи буџетски ову активност имајући разумевање за њену велику популарност и улогу коју има у очувању националних традиција.

Плесни клубови, сврстани у самостални спортски плес су веома заступљени. Са становишта масовне културе и релативно великим бројем домаће публике, постижу успехе на такмичењима у земљи и на међународним такмичењима.

4.2.4. Музичко стваралаштво

Некада је наш крај био познат по тзв. новокомпонованој народној музици, па је често називан и "српски Нешвил". Захваљујући великом и упорном, систематично развијаном раду основне и средње музичке школе "Стеван Мокрањац", али и установама културе, слика се мења у корист класичне музике. Од некадашњег Друштва пријатеља музике и мешовитог градског хора који су радили при Центру за културу, стигло се и до Градског женског хора "Барили", симфонијског оркестра "Гвардија", камерног хора "Одјек", мешовитог хора Центра за културу, као и хорове школа и Црквене општине. Сви они у континуитету афирмишу класичну и традиционалну музику и вокално-инструментално стваралаштво популаришући на тај начин ову вишевековну уметност.

У музичко стваралаштво убрајамо и групе које се баве рок и поп музиком. Од почетка шездесетих година у граду и околини постојало је преко 170 група које су се различито жанровски опредељивале. Реч је о релативно нестабилној појави јер се те групе брзо повезују и брзо разилазе, али се музички континуитет одржава. За то одржавање посебно је важно разумевање локалне самоуправе која подржава централну манифестацију овог типа – Гитаријаду (раније Гитаријада у Лагуни, Моравска гитаријада). Оптерећујући фактор у овој области је свакако доминација друштвених мрежа, посебно канала "Јутјуб",

⁴ Републички завод за статистику Србије, <http://devinfo.stat.gov.rs/Opstine/libraries.aspx/Home.aspx>

који у великој мери преусмеравају пажњу публике на индивидуални доживљај, па је могућност јавних наступа пред већим бројем гледалаца умањена.

Извор:

https://www.sattelevizija.com/vesti/jedna_vest/muzicka_skola_u_pozarevcu_76_godina_postojanja_i_rada_2542125349

4.2.5. Визуелне уметности

Ова врста изражавања код нас има дугу и богату традицију. То јесте за дивљење јер се уметници из те области (сликари, цртачи, графичари, карикатуристи, вајари) одликују индивидуалношћу, па је њихово окупљање утолико драгоценије. Ликовни клубови у нашем крају остварују своју активност кроз редовне сезонске изложбе, али и тзв. колоније, окупљања сликара и визуелста око одређене теме. У пожаревачком Центру за културу извесно време крајем деведесетих успешно је радила и секција карикатуриста и цртача стрипа, но и она зависи од појаве талентованих цртача и њихове мотивације коју диктира визуелно тржиште. У граду постоји неколико изложбених простора који нису архитектонски предвиђени за ту врсту дистрибуције културе, већ су прилагођени. Међу њима се издваја "Галерија обојене светлости" Центра за културу и Галерија Народног музеја.

4.2.6. Филмска уметност и аудио-видео стваралаштво

Дигитализација и појава напредних и једноставних, доступних програма за обраду слике и тона, значајно су успориле појаву индивидуалних аутора јер се данас чак и мобилним телефоном могу снимити и монтирати основни филмски и аудио-видео записи. У граду ради неколико аутора чији су документарни филмови веома цењени и награђивани. Посебну улогу у очувању овог сегмента има и управа Града која кроз одговарајућу комисију стимулише овакву врсту креативности, водећи рачуна да остави у историји записано што више локалних тема и садржаја. Тако наш град има документарне филмове о значајним појединцима али и манифестацијама, што чини изузетно благо за све истраживаче. Популаризацији филмске уметности увелико доприноси велики напор који је учињен да се публика врати у биоскоп. Правовремено се прате техничке промене у приказивачкој области, понуда програма у дистрибуцији и уметнички токови кинематографије. Посебно место у тој анимацији заузимају ФЕМУФ, фестивал музичког филма, али и повремене недеље националних кинематографија.

Табела 7. Објекти културе – биоскопи у Граду Пожаревцу у 2023.⁵

1	468	345	52.653
---	-----	-----	--------

4.2.7. Креативне индустрије

Ова синтагма општег типа односи се на низ организованих делатности које у свој стваралачки поступак укључују таленат, креацију и употребу знања и информација. Понегде се назива и културном индустријом или креативном економијом. Центар за културу Пожаревац својим Међународним алтернативним фестивалом "Рефрак" настоји да укаже на могућности да се и наш град укључи у овај процес. Ова област, у великој мери зависна од личне иницијативе, тек треба да у нашем крају прође кроз системске, организационе фазе како бисмо могли да удружимо снаге стваралаца из различитих области. У том делу овај стратешки документ види и највећу резерву за напредовање и улагање.

4.3. Културне манифестације, догађаји и активности

Извор: <https://togg.rs/istorija-pozarevca/>

Културне манифестације мултимедијалног типа показују врх зрелости културе једне средине, па и наше. Оне сведоче о могућности и вољи институција и појединаца да удруже снаге и средства како би остварили садржаје који ће привући највећи број публике. У Пожаревцу је то до сада више пута успешно рађено јер су Град, установе културе, Туристичка организација Пожаревац, Коњичко друштво "Кнез Михаило", удружења грађана и људи добре воље умели и хтели да се организују. О томе сведоче манифестације као што су укупне активности везане за Љубичевске коњичке игре, летњи програм Центра за културу, Смотра фолклорних ансамбала села Србије, Сестрољински дани преображења, итд. Овај метод рада доказује да се могу постићи високи циљеви у задовољавању културних потреба најширих слојева публике када се удруже снаге, идеје и средства.

⁵ Република Српска, Завод за статистику Србије, <http://devinfo.stat.gov.rs/Opstine/libraries.aspx/Home.aspx>

Табела 8. Најзначајније културне манифестације у граду⁶

Манифестација	Време одржавања	Организатор
Аматерске глумачке свечаности „Миливојев штап и шешир“	Фебруар-март	Центар за културу Пожаревац
Глумачке свечаности Миливоје Живановић	Април	Центар за културу Пожаревац
Фестивал младих	Април-јун	КПЗ Града Пожареваца
Мајска Гитаријада	Мај	Центар за културу Пожаревац
Ноћ музеја	Мај	Народни музеј Пожаревац, Фондација Миленин дом - Галерија Милене Павловић Barilli.
Костолачко културно лето	Јун	Центар за културу Костолац
Међународни позоришни фестивал „Виминациум – митови стари и нови“	Јун	Центар за културу Пожаревац
ФЕМУФ -Фестивал музичког филма	Периодично- јул/август	Центар за културу Пожаревац
Љубичевске коњичке игре	Прва недеља септембра	ТО града Пожареваца
Рефрак- Регионални фестивал алтернативне културе	Септембар	Центар за културу Пожаревац
Манифестација Дани „Слободана Стојановића“	Октобар	Народна библиотека „Илија М. Петровић“ Пожаревац
Смотра аматерских позоришта Браничевског округа „Живка Матић“	Новембар	Центар за културу Пожаревац
Новембарски дани културе	Новембар	КПЗ Града Пожареваца и Народна библиотека „Илија М. Петровић“ Пожаревац
Међународно сликарско бијенале „ У светлости Милене“	Новембар сваке друге године	Фондација Миленин дом - Галерија Милене Павловић Barilli.
Новогодишњи програми ГАНИП, ГВАРДИЈА, хорови - мешовити хор и Одјек	Децембар	Центар за културу Пожаревац

4.4. Установе културе и заштите

У нашем граду постоји седам установа културе чији је оснивач Град. То су Центри за културу Пожаревац и Костолац, Народни музеј, Историјски архив, Фондација "Миленин дом-галерија Милене Павловић Барили", Народна библиотека "Илија М. Петровић" и Градски женски хор "Барили".

Увидом у актуелне програме рада за текућу, 2025.годину може се утврдити да су установе културе чији је оснивач Град веома темељне и професионалне у планирању и остваривању свих облика дифузије културе које служе да задовоље културне потребе наше публике, али и да представе у најбољем светлу дотичне установе и наш крај. Програми су анализирани, разматрани и усвојени од стране оснивача, па нема потребе да се њима у овој анализи дубље бавимо.

⁶ Календар манифестација Туристичке организације Пожаревац, <https://togp.rs/manifestacije/>

Оно што се из свих програма може још закључити односи се на могућности које пружа стратешки план развоја културе и где све те установе могу наћи простор за даље напредовање и професионалну афирмацију. То се пре свега односи на међусобну сарадњу. У време нагле и све израженије информатичке револуције, појавом тзв.вештачке интелигенције, до изражаја ће доћи све већа захтевност и пробирљивост публике. Све установе морају на то да буду спремне јер смо сведоци да се појединачна и колективна пажња јавности (те тиме и наше публике) усмерава на лакше садржаје и мањи напор у њиховом праћењу и усвајању.

Извор: <https://togg.rs/narodni-muzej/>

Један од начина да се установе културе изборе с проблемом анимирања, односно привлачења публике, поред сталног праћења трендова, јесте удруживање, односно заједнички програми. То се до сада више пута показало као исправан поступак кроз разне манифестације. Кад год су културни посленици удружени нудили своје програме (изложбе, промоције, трибине, концерте, представе, филмске пројекције) то је имало више ефекта јер су и могућности маркетинга, односно рекламе и пропаганде биле вишеструко увећаване.

У стратегији развоја културе нашег краја као дугорочан и веома важан циљ налази се и представљање наших културних достигнућа у другим срединама. Подсетимо да је Пожаревац био активан учесник у манифестацији "Кнез Милошев венац" која је окупљала културне ствараоце градова у којима је живео кнез Милош. Такође "Венац липарских градова", заједница градова у којима је живео и радио Ђура Јакшић, пружао је велике могућности да се са десет до петнаест градова оствари трајна и богата сарадња. Она се такође може побољшати заједничким наступом наших установа културе (концерти, изложбе, промоције, итд.).

Веома важан, али недовољно искоришћен сегмент јесте међународна сарадња. То је и разумљиво јер је она везана за бројне формалности и високу цену организације (само осигурање изложбе слика Милене Павловић – Барили је илустративан пример за то). Међутим, постоји и пријемчивији, јефтинији начин

да се нашој публици представи стваралаштво других народа, као и да се ми представимо у свету. У нашем главном граду постоји неколико веома значајних културних центара (шпански културни центар "Сервантес", немачки центар "Гете", Британски савет, француски културни центар, Руски дом за науку и културу). С њима су све наше установе повремено или стално сарађивале у краћим и дужим временским периодима. Таква сарадња отвара реалне могућности за промоцију стваралаштва пожаревачког краја и његових културних богатстава. У прилог томе иде и чињеница да су сви ти културни центри дипломатска представништва, те да је безбедност и поузданост организације и контаката дефинисана на међудржавном нивоу.

4.4.1. Центар за културу Пожаревац

Назив институције	Центар за културу Пожаревац
Адреса	Јована Шербановића 1, Пожаревац
Година оснивања	1982.
Контакт подаци	064/8918446 czkpo82@gmail.com
Интернет страна	https://www.czkpo.rs/
Главна делатност	9001 – извођачке уметности
Друштвене мреже	FB: https://www.facebook.com/groups/centarpozarevac IG: https://www.instagram.com/kulturapozarevac/# YT: https://www.youtube.com/user/centarpozarevac

Активности

У домену извођачких уметности, Центар за културу Пожаревац организује низ значајних манифестација као што су традиционалне глумачке свечаности „Миливоје Живановић“, аматерска смотра „Миливојев штап и шешир“, регионално представљање „Живка Матић“, као и Фемуф и „Рефракт“ – фестивали усмерени ка алтернативној култури. Сваке суботе одржава се програм „Децо, поведите своје родитеље у позориште/биоскоп“, док током лета град живи кроз мултимедијални „Културно лето“.

Унутар центра делује аматерско позориште „Миливоје Живановић“, Градски ансамбл народних игара и песама, драмски студио, биоскоп, оркестар „Гвардија“, као и хорови „Одјек“ и мешовити хор. Међународни позоришни фестивал „Виминацијум – митови стари и нови“ додатно појачава активности центра у области извођачке уметности.

Центар за културу Пожаревац има веома велику базу корисника и посећеност на друштвеним мрежама коју успешно користи за промоцију програма и осталих дешавања. Facebook група Центра за културу има преко 8.300 корисника, ФБ страница, такође неколико хиљада активних посетилаца, док Инстаграм налог као и ФБ страница биоскопа СЗК Пожаревац има преко 6.000

чланова. Званична интернет презентација Центра за културу је имала током 2024. године преко 140.000 јединствених посета или око 400 посета дневно.

Оркестар „Гвардија“ је основан у Пожаревцу 2016. године. Оркестар окупља професоре из музичке школе „Стеван Мокрањац“ у Пожаревцу, као и талентоване ученике и дипломиране уметнике из Београда. Кроз модерну интерпретацију Оркестар тежи да класичну музику приближи ширем аудиторијуму и свим генерацијама. Поред свечаних концерата у Пожаревцу, Оркестар успешно презентује свој репертоар кроз бројна гостовања у земљи и иностранству.

Мешовити хор Центра за културу окупља око 30 чланова и свој први наступ је имао 15. новембра 2019. године, наступајући уз Оркестар „Гвардија“. Са богатим и разноврсним репертоаром, хор активно утиче на културно образовање публике, подстицајући развој њених уметничких навика и интересовања.

Градски ансамбл народних игара и песама (ГАНИП) у оквиру Центра за културу Пожаревац окупља више од 200 љубитеља фолклора и народне традиције. Кроз игру, песму, музику и обичаје, ГАНИП се бави очувањем традиције и промоцијом културног идентитета Пожаревца. Ансамбл је наступао широм Србије и Европе.

Камерни хор „Одјек“ основан је септембра 2017. године. Хор чине професори Музичке школе „Стеван Мокрањац“ из Пожаревца, професионални уметници, ентузијаста, уједињени у идеји очувања и неговања народне традиције кроз хорско музицирање.

Простор

Центар за културу Пожаревац смештен је у објекту на адреси Јована Шербановића 1, где се реализује већина културних активности установе.

Кадрови

Када је реч о запосленима, Центар поседује добро организован кадровски систем са 23 запослена. На челу је директор установе. Програмске активности воде главни уредник и уредник програма, оба са високим образовањем и значајним радним искуством. У Центру су запослени такође и организатор културних активности, као и секретар, који је руководиоца општих послова и задужен за јавне набавке. У оквиру техничке подршке, репетитор и интернет оператор имају веома специфична и захтевна задужења, која омогућавају интернет презентацију и промоцију Центра, као и документовање догађаја кроз израду архиве фото-документације. Кадровска структура покрива и остале области рада, као што су финансијско-рачуноводствени послови, администрација, безбедност и здравље на раду, хигијена, продаја улазница. Сценска уметност не може функционисати без адекватне техничке подршке, коју у Центру омогућавају искусни мајстори тона и светла.

Сарадња

Сарадња Центра за културу са другим институцијама и организацијама варира, али је присутна на свим нивоима у земљи и иностранству. Такође је дошло до спајања два значајна фестивала – „Живка Матић“ и „Дани Слободана Стојановића“, кроз инсценацију награђене необјављене драме. Центар сарађује са Народним музејем, галеријом „Милена Павловић Барили“, бројним установама културе и НВО сектором. Током претходног периода у области

филмске делатности Центар за културу је развио одличне пословне везе са дистрибутерима и приказивачима. Захваљујући изванредној посећености биоскопских пројекција, остварена је сарадња са Филмским центром Србије. Кроз своју широку делатност и разноврсне програмске активности, Центра за културу је остварио сарадњу и партнерство са бројним сродним организацијама и институцијама из земље и иностранства.

Календар дешавања

Од најважнијих културних догађаја и манифестација Центра за културу, треба поменути аматерске глумачке свечаности „Миливојев штап и шешир“, глумачке свечаности „Миливоје Живановић“, међународни позоришни фестивал „Виминациум – митови стари и нови“ и смотра драмских аматера Поморавља и Подунавља „Живка Матић“. Поред позоришних, Центар за културу организује и РЕФРАКТ (Регионални фестивал алтернативне културе) и ФЕМУФ (Фестивал музичког филма). Током целе године Центар за културу организује премијере аматерског позоришта „Миливоје Живановић“ и драмског студија, затим програм сваке суботе „Децо, поведите своје родитеље у позориште/биоскоп“, бројне представе професионалних и аматерских позоришта, као и фолклорне коцерте, књижевне вечери и друге културне догађаје.

4.4.2. Народна библиотека „Илија М. Петровић“

Назив институције	Народна библиотека „Илија М. Петровић“
Адреса	Дринска 2, Пожаревац
Година оснивања	1847.
Контакт подаци	012/521957; 012/531929; 012/521029, 012/7100676 biblioteka1847@nbpo.rs
Интернет страна	https://www.nbpo.rs/
Главна делатност	9101 – библиотечко-информативна делатност
Друштвене мреже	FB: https://www.facebook.com/bibliotekapozarevac/?locale=sr_RS

Активности

У оквиру библиотечко-информативне делатности Народна библиотека пружа документарне и информационе услуге читаоница, слушаоница и мултимедијалних просторија. Библиотека се бави прикупљањем, обрадом и чувањем различите библиотечко-информационе грађе, од књига и часописа до филмова и уметничких дела. Уз израду каталога збирки и колекција, библиотека омогућава приступ својим садржајима корисницима, како на лицу места, тако и на даљину. Додатно, делатност Библиотеке обухвата бригу о покретним културним добрима, што указује на улогу библиотеке и у заштити културног наслеђа Града.

Библиотека се бави такође разноврсним облицима издаваштва — од штампаних књига и часописа, преко онлајн публикација и мултимедијалних садржаја, до издавања софтвера. У понуди Библиотеке су и енциклопедије,

мапе, као и разни рекламни материјали и приручници. Поред тога, библиотека пружа услуге обраде података и хостинга, као што су веб сервиси, апликацијски ресурси и израда извештаја на основу корисничких база.

Поред своје основне делатности Библиотека реализује активности у области дигиталне комуникације и техничке подршке. У оквиру веб портала, развија и одржава интернет сајтове са претраживим базама података и медијским садржајем. Истовремено Библиотека пружа основне канцеларијске услуге као што су фотокопирање, обрада и припрема документације, куцање текста и секретарска подршка. До 2019. године, Библиотека је нудила и књиговезачку услугу завршном обрадом штампаних материјала, повезивањем, обликовањем и припремом за дистрибуцију.

Библиотека има посебну улогу у очувању културно-историјског наслеђа кроз прикупљање, чување и дигитализацију старе и ретке грађе. На свом сајту представља збирке књига штампаних до 1867. и периодике до 1941. године, а у сарадњи са локалним институцијама публикује каталоге и спроводи истраживања на нивоу целог Браничевског округа. Библиотека је објавила „Каталог старе и ретке књиге 1774-1867“, као и „Стару и ретку књигу у пожаревачком крају“.

Поред тога, Библиотека организује културне догађаје, попут Манифестације „Дани Слободана Стојановића“ и наградног конкурса за драмско стваралаштво.

Као матична библиотека, Народна библиотека у Пожаревцу координира рад 7 општинских и 45 школских библиотека у округу.

Простор

Народна библиотека „Илија М. Петровић“ Пожаревац смештена је у згради Начелства, на адреси Дринска бр. 2, где располаже простором од 1.040 м², уз додатних 200 м² у огранку у Костолцу. У Пожаревцу Библиотека користи приземље додељеног простора, као и спратни простор који дели са другим службама града. Библиотека у Пожаревцу поседује фонд од 132.625 књига и 720 наслова периодике. У 2024. години Библиотека је имала 2.069 чланова, 983 учлањене деце, и 25.729 изнајмљених књига. Одељење у Костолцу има 25.729 књига и 7 наслова периодике. Броји 970 чланова и 746 учлањене деце школског и предшколског узраста, а број изнајмљених књига је 7.187.

Кадрови

Библиотека у Пожаревцу запошљава укупно 17 радника, од којих је већина ангажована на неодређено време, а троје на одређено. Тим чине стручњаци из области библиотекарства, хуманистичких наука, економије, права, екологије и менаџмента, при чему већина има високу стручну спрему са статусом дипломираног библиотекара. Руководеће функције обављају искусни саветници, док троје запослених ради у огранку у Костолцу.

Сарадња

Сарадња Народне библиотеке са НВО сектором и локалним медијима представља важан сегмент њеног културног ангажмана. Библиотека активно учествује у заједничким пројектима са бројним организацијама – од културно-просветних удружења и омладинских иницијатива, до књижевних клубова и хуманитарних удружења. Треба издвојити сарадњу са удружењима као што су „Од књиге до душе“, „Град од речи“ и „Мајдан“, клуб љубитеља књиге „Мајдан“,

омладина ЈАЗАС-а, Коло српских сестара „Босиљка Боса Павловић“, и други. Кроз учешће у пројектима као што су „Еутека“ и Еразмус+ Библиотека потврђује неговане европских вредности, док је сарадња с јавним медијима важна за промоцију садржаја и ангажовање шире заједнице. Кроз међународну сарадњу, библиотека посебну пажњу посвећује праћењу токова савременог библиотекарства, уз промовисање српске културе у свету и приближавања других култура својим суграђанима. Треба поменути и активно учешће библиотеке на пољу библиотечко-информативне делатности кроз струковна удружења у земљи, и стручне скупове и конференције у земљи и иностранству.

Календар дешавања

Народна библиотека „Илија М. Петровић“ током целе године организује богат програм који обухвата књижевне вечери, трибине, радионице и предавања за све узрасте, промовишући читање, уметност и науку. Обележавају се значајни датуми као што су Дан библиотеке, Међународни дан матерњег језика и Светски дан поезије, уз доделу награда и конкурсе. Посебни програми укључују сарадњу са удружењима, као што је представљање зборника „Видовдански цвет“, као и манифестације попут „Дани Слободана Стојановића“, дечија недеља и „Чајанка са књигом“.

4.4.3. Историјски архив Пожаревац

Назив институције	Историјски архив Пожаревац
Адреса	Др Воје Дулића 10, Пожаревац
Година оснивања	1948.
Контакт подаци	012/523082 info@arhivpozarevac.org.rs
Интернет страна	https://arhivpozarevac.org.rs/
Главна делатност	9001 - рад архива и библиотека

Активности

Архив је надлежан за заштиту архивске грађе свих локалних правних субјеката, осим републичких органа, и активно ради на очувању и промоцији културно-историјског наслеђа. Мисија Архива је да подигне јавну свест о значају архивске грађе као темеља идентитета града и региона, обухватајући и материјално и нематеријално наслеђе, као и савремено стваралаштво. Кроз примену савремених технологија, сарадњу са школама и медијима, као и кроз изложбе, публикације и јавне програме, Архив не само да чува прошлост већ је и активно приближава грађанима.

Историјски архив Пожаревац обавља широк спектар послова, од евидентирања и заштите архивског материјала, преко сарадње са имаоцима грађе, па све до преузимања, обраде и чувања докумената. Архив посебну пажњу посвећује превентивној заштити, истраживањима, као и прикупљању приватних архива кроз откуп, поклон или депоновање разноврсног архивског материјала.

Архив се труди да архивску грађу учини доступном свима, и омогућава коришћење докумената за научна истраживања, наставу, медијске пројекте или правне потребе, на основу строгих законских оквира.

Од организовања изложби и објављивања разних публикација, преко предавања и радионица, па до промоције путем нових технологија и електронских издања, Архив у Пожаревцу доприноси креирању динамичне и разноврсне слике културног живота Пожареваца и Браничева. Сарадња са домаћим и међународним архивима, размена искустава, литература и пројеката, додатно учвршћују његову улогу у националној и регионалној архивској мрежи.

Простор

Историјски архив Пожаревац своју делатност обавља у оквиру 3 физички одвојене зграде, које заједно чине нешто више од 2.000 м². Административно седиште установе налази се у делу зграде Народног музеја у улици др Воје Дулића број 10, у простору од око 110 м². Главни капацитет за смештај архивске грађе је „Стара касарна – павиљон 4“ у улици Моше Пијаде, објект из друге половине XIX века, који је углавном адаптиран за архивску делатност. Од укупно 1.003 м², преко 900 м² је намењено чувању грађе и библиотечког материјала, док је остатак адаптиран у канцеларијски простор. Трећи објект, „Стара касарна – павиљон 3“, има површину од 760 м², који је Архиву додељен 2010. године, и служи за чување архивске грађе.

Кадрови

Историјски архив Пожаревац располаже са укупно 12 систематизованих радних места, међу којима је 11 попуњено на неодређено време, а једно је место директора на одређено време — мандат од четири године. Кадровска структура одражава висок степен стручности и квалификованости запослених. Треба напоменути да у тиму се налазе 4 архивска саветника, од којих 3 имају докторске студије. Поред њих, ту су 3 виша архивиста, 1 запослени који покрива финансије и рачуноводство, а техничку подршку архивској делатности пружају 3 архивска помоћника. 1 радно место архивисте остаје непопуњено, што оставља простор за проширење кадровског потенцијала Архива у наредном периоду

Сарадња

Историјски архив Пожаревац развија богату и вишеслојну сарадњу са бројним домаћим и међународним институцијама и организацијама у области културе, архивистике, образовања и истраживања. Сарадња се остварује са кључним институцијама као што су Министарство културе Републике Србије, Војни архив, Криминалистичко-полицијски универзитет, Институт за новију историју Србије, Историјски институт САНУ, Архив Југославије, Архив Војводине, Државни архив Србије, Народна библиотека Србије и Епархија Браничевска СПЦ. Архив редовно комуницира и размењује искуства са свим историјским архивима у Србији (укупно их има 40), као и већином музеја и школских установа у Пожаревцу и региону. На међународном нивоу, Архив је члан две значајне организације: Међународног архивског савета (ICA) са седиштем у Паризу и ICARUS-а, центра за архивска истраживања са седиштем у Бечу. Сарадња се остварује и са партнерима из Руске Федерације, Хрватске, Црне Горе, Словеније, Босне и Херцеговине, Северне Македоније и других држава, кроз стручно ангажовање у часопису „Записи“, рецензентским активностима и размену литературе и програма. Историјски архив Пожаревац такође је

активан члан Архивистичког друштва Србије, што додатно омогућава промоцију архивске делатности на највишем нивоу.

Календар дешавања

Историјски архив Пожаревац је веома активан у погледу организације разних догађаја и током године реализује бројне културне активности, укључујући сталне изложбе, тематске поставке и промоције књига из своје издавачке продукције. Поставка „Пожаревац кроз одабране архивске фотографије“ је доступна посетиоцима током целе године у дворишном комплексу Архива. Посебна дешавања које организује Архив обухватају „Недељу Архива“, радионице за младе, као и стручни семинар „Школа архивистике“. Архив активно учествује на међународним конкурсима, организује изложбе широм земље, а годишњи циклус активности се заокружује презентацијом часописа „Записи – Годишњак Историјског архива Пожаревац“.

4.4.4. Народни музеј Пожаревац

Назив институције	Народни музеј Пожаревац
Адреса	др Воје Дулића 10, Пожаревац
Година оснивања	1896.
Контакт подаци	012/7220794; 064 /2767170 mail@muzejpozarevac.rs
Интернет страна	https://muzejpozarevac.rs/
Главна делатност	Заштита покретних културних добара.
Друштвене мреже	FB: https://www.facebook.com/people/Narodni-muzej-Po%C5%BEarevac/100063847899055/# IG: https://www.instagram.com/narodni_muzej_pozarevac/ YT: https://www.youtube.com/channel/UC7prxhk5AsucPW8Zn5qiFYg/featured

Активности

Народни музеј Пожаревац обавља сложену делатност чувања културног наслеђа Пожареваца и ширег браничевског округа. У оквиру својих активности, музеј се брине о непокретним културним добрима и локацијама, као и покретним културним добрима, од њиховог прикупљања и евидентирања до пажљивог чувања, стручне обраде и систематизације. Свако дело, било да је реч о предмету из давне прошлости или савременој уметности, улази у музејске збирке. Све збирке се пажљиво конзервирају како би биле спремне за представљање публици.

Музеј активно презентује јавности културна добра из збирки путем сталних поставки, као и повремених и гостујућих изложби. Поред тога, упознавање са културним и уметничким садржајима Народног музеја је омогућено и кроз

разноврсне јавне програме, од предавања и видео пројекција до концерта и других уметничких дешавања. Музеј активно развија едукативне моделе који су прилагођени различитим старосним групама, укључујући и особе с посебним потребама.

Извор: <https://toggp.rs/muzej-kulturne-istorije/>

Уз израду бројне стручне документације и регистара, научних предавања, конференција и округлих столова, Музеј негује научно-истраживачки рад у области препознавања и заштите културне баштине. Треба поменути да библиотека у оквиру Музеја омогућава размену књига, часописа и стручне литературе земљи и иностранству. У сарадњи са стручњацима, музеј пружа помоћ власницима културних добара, а такође употпуњује збирке откупом од правних и физичких лица, поклонима, легатима, из оставштина и разменом с другим музејима

Народни музеј Пожаревац је и такође издавач, па кроз књиге, часописе и мултимедијална издања додатно проширује свој утицај. Поред научне и културне димензије, музеј развија и сувенирски програм, у виду разгледница или верно израђених копија музејских експоната.

Музеј сарађује са туристичким, васпитним, образовним и другим организацијама на пропагирању културног наслеђа.

Према подацима Завода за проучавање културног развоја⁷, 2 музеја у Пожаревцу у 2023. години бележе 22.229 посетилаца.

Простор

Простор Народног музеја није само место за обављање музејске делатности, већ представља важан део идентитета установе. Народни музеј Пожаревац реализује своју делатност у 7 објеката.

Главна зграда, смештена у улици др Воје Дулића 10/2 је централно место деловања Музеја са сталном археолошком поставком, лапидаријумом у дворишту и археолошким депоима у подруму зграде, укупне површине 2.359 м².

⁷ Републички завод за статистику Србије, <http://devinfo.stat.gov.rs/Opstine/libraries.aspx/Home.aspx>, (24.09.2024), ЛТО Браничево-Подунавље

Поред централне зграде, простор музејске делатности обухвата и Галерију Миодрага Марковића са сталном историјско-уметничком поставком, депоом збирке и двама канцеларијама, у улици др Воје Дулића 12. Овај објекат има и простор Мале галерије, која се налази у подрумском делу зграде. Укупна површина простора је 1.130 м². Музеј културне историје у Немањиној 9 представља изузетно вредан културни објекат са сталном поставком грађанске културе и подрумом предвиђеним за депо збирки. Њен најрепрезентативнији део је Плави салон, украшен осликаном таваницом. Укупна површина овог простора је 974 м². Музејски простор такође обухвата кућу Добричевих у Немањиној 33 у којој је смештена историјска поставка, са помоћним објектом и дворишним простором. Укупна површина овог простора износи 1.283 м². На брду Тулба се налази Етно парк, који представља приказ традиционалне архитектуре Браничевског краја из XIX века. Зграда Етно парка има изложбени простор и депо. Реплика Царског шатора се такође налази на брду Тулба, а обележава потписивање Пожаревачког мира 1718. године. Укупна површина наведеног простора (Етно-парк, реплика Царског шатора) износи 16.056 м². У улици Стари Корзо 14 налази се још један изложбени простор, Галерија Народног музеја са салом и помоћним просторијама укупне површине од 343 м².

Кадрови

У јулу 2025. године, Народни музеј Пожаревац броји укупно 24 запослена, од којих 21 радно место обухвата стално запослене, укључујући и директора који долази из редова стручног кадра. Структура запослених указује на високо професионалну организацију, са већином радника који поседују високу стручну спрему и покривају све области музејске делатности — од кустоса и саветника до документариста, едукатора и техничке службе. Три радника су ангажована на одређено време, међу којима су два археолога и једна особа која обавља послове чистача/курира као замена.

Сарадња

Музеј не делује изоловано, већ је активно укључен у културну мрежу Србије и региона, сарађујући са:

- Музејима и институцијама у земљи и иностранству, путем размене изложби и заједничких пројеката, чиме се културно наслеђе Пожаревца представља и ван локалних оквира.
- Истраживачким и научним установама, укључујући водеће институте и факултете, кроз заједничке пројектне иницијативе, што доприноси научној валоризацији музејских збирки.
- Школама и предшколским установама, кроз едукативне програме који приближавају културу деци и младима.
- Локалним институцијама, као што су Туристичка организација, Градска библиотека и Архив, у циљу повезивања културне понуде града.
- НВО сектором, који доприноси динамичи јавних дешавања, кроз организацију заједничких догађаја као што су изложбе, концерти, филмске пројекције и хуманитарне иницијативе.

Календар дешавања

Током целе године Народни музеј Пожаревац нуди динамичан и садржајан календар културних активности које ангажују публику различитих генерација. Сталне поставке са кустоским вођењем остају најважнији део музејске понуде. У галерији музеја се смењују нове изложбе различитог садржаја једном до два пута месечно, а едукативни програм музеја обухвата тематска вођења у склопу значајних градских и националних датума, као што су Ноћ музеја и Љубичевске

коњичке игре, Дан ослобођења Града Пожареваца, и др. Нарочито је значајна улога Музеја током Дечије недеље у октобру, када су програмске активности прилагођене најмлађим посетиоцима. Поред тога, музеј делује као научна платформа, организујући округле столове и конференције које доприносе разумевању културног наслеђа, историје региона и развоју музеологије.

Народни музеј Пожаревац од 2007. године непрекидно учествује на међународној манифестацији Ноћ музеја, са разноврсним атрактивним, едукативним и интерактивним садржајима у више објеката који привлаче велики број посетилаца.

4.4.5. Фондација Миленин дом - Галерија Милене Павловић Барили

Назив институције	Фондација Миленин дом - Галерија Милене Павловић Барили
Адреса	Др Воје Дулића 14 12000 Пожаревац
Година оснивања	1961.
Контакт подаци	012 524173, info@galerijampb.rs
Интернет страна	https://galerijampb.rs/
Главна делатност	9102 – делатност музеја, галерија и збирки
Друштвене мреже	FB: https://www.facebook.com/people/Galerija-Milene-Pavlovic-Barilli/100063260766216/ IG: https://www.instagram.com/galerija_barilli/#

Активности

Фондација Миленин дом и Галерија Милене Павловић Барили представљају установу која је основана у складу са Законом о задужбинама, фондацијама и фондовима и Законом о култури Републике Србије. Фондација је правни наследник Милене и Данице Павловић – Барили, и поседује покретну и непокретну имовину, а основне активности су везане за послове заштите, истраживања, евидентирања, прикупљања, сређивања, публиковања и презентације уметничких радова Милене Павловић Барили и породичне заоставштине.

Када је реч о презентацији Милениног дела, Фондација активно учествује на изложбама и манифестацијама у иностранству у земљи. Фондација се такође бави и издавачком делатношћу, попут објављивања стручног текста кустоса Мирка Кекића о сликарству Милене Павловић Барили (1931–1939), издавања ратно-хумористичких текстова из архива, као и израдом каталога за Бијенале „У светлости Милене“ и гостујуће изложбе у региону.

Установа фондације редовно обавља активности на заштити и дигитализацији фонда, омогућавајући бољу доступност овог значајног културног наслеђа Пожареваца широј публици.

Простор

Фондација је смештена у доста старој, приземној згради са подрумом, у чијем саставу је један изложбени простор, меморијална соба, канцеларијски и заједнички, комуникативни простор. Изложбени простор је величине око 100 м² у коме је, као део сталне поставке, изложено тридесетак слика Милене Барили. Подрум Фондације тренутно служи у магацинске сврхе.

Кадрови

У фондацији је запослено 7 особа – поред управитеља Фондације, успешну реализацију делатности омогућавају историчари уметности у функцији музејског саветника и кустоса, музејски водичи, као и запослени у службама за финансијске и административне послове.

Сарадња

Када је реч о сарадњи са НВО сектором, Фондација често пружа подршку организацијама и удружењима у имплементацији пројеката који обрађују живот и дело Милене Павловић Барили. Фондација негује стручну сарадњу са музејима и галеријама у земљи и иностранству, као и са релевантним установама и ресорним министарствима Републике Србије.

Календар дешавања

Током 2025. и 2026. године Фондација планира изложбе међународног карактера у Словенији, Републици Српској, Немачкој и Италији. Посебан значај је учешће на престижној манифестацији *Quadriennale di Roma* у Риму 2025. године, посвећеној савременој италијанској уметности, на којој је Милена Павловић Барили учествовала 1935. и 1939. године. Фондација планира учешће у националној манифестацији Ноћ музеја, као и организацију 20. међународног сликарског Бијенала "У светлости Милене".

4.4.6. Установа Градски женски хор „Барили“ Пожаревац

Назив институције	Установа Градски женски хор „Барили“ Пожаревац
Адреса	Дринска 2, Пожаревац
Година оснивања	1997.
Контакт подаци	063/7897060 horbarilipo@gmail.com
Интернет страна	www.horbarili.rs
Главна делатност	90.01 - Извођачка уметност

Активности

Хор „Барили“ представља јавности у земљи и иностранству дела светске и домаће музичке литературе. Кроз сарадњу са угледним музичким ствараоцима

из земље и иностранства, Хор утиче на развој хорског стваралаштва и музичке културе, посебно млађих генерација, на територији Града и шире.

Простор

Седиште Хора је у здању градског начелства, тј. Скупштине Града Пожаревца. Пробе се одвијају у простору Свечане сале Скупштине Града.

Кадрови

Сва службена документација, нотни фонд и гардероба, смештени су у просторији Градске управе, која истовремено обезбеђује и рачуноводствену подршку. Хор своје активности реализује без стално запослених, а чланице хора су ангажоване на аматерској основи и без накнаде. Директорка Хора је једино плаћено лице која за свој рад прима накнаду.

Сарадња

Хор „Барили“ најчешће наступа у оквиру протоколарних догађаја Скупштине Града Пожаревца, поводом државних и градских свечаности и празника, и при посетама истакнутих личности Граду. Осим тога, активно сарађује са другим општинама, установама, јавним предузећима и невладиним организацијама, укључујући и дипломатска представништва, остварујући дугогодишњу културну међународну размену.

Календар дешавања

Хор „Барили“ током 2026. године планира низ свечаних наступа на државним и градским манифестацијама и дипломатским догађајима, као што су Светосавска академија и Дан државности Србије, дипломатски приједи поводом националних празника Јапана, Египта и Марока, Дан победе над фашизмом, градска слава, манифестација Љубичевских коњичких игара, Дан ослобођења Пожаревца, годишњица оснивања хора, и др. У плану је и сарадња са Андрић градом и Андрићевим институтом из Републике Српске. Остали наступи се планирају у зависности од позива различитих институција.

4.4.7. Центар за културу „Костолац“

Назив институције	Центар за културу "Костолац"
Адреса	Боже Димитријевића 16, Костолац
Година оснивања	2012.
Контакт подаци	012/402178
Интернет страна	www.ksckostolac.rs
Главна делатност	9003 - Уметничко стваралаштво
Друштвене мреже	FB: https://www.facebook.com/CZKKostolac IG: https://www.instagram.com/czk_kostolac/?hl=en

Активности

Центар за културу у Градској општини Костолац се првенствено бави уметничким стваралаштвом. Остале делатности Центра обухватају сценску уметност, извођење позоришних представа и остале сличне делатности. Центру за културу Костолац на управљање су предати плажа Топољар, Дом омладине, спортска хала и фудбалски стадион у Костолцу.

Простор

Центар реализује своје активности у просторијама у улици Боже Димитријевића 16, у Костолцу. На простору намењеном спортским и културним активностима налази се више објеката различите намене и величине. Фудбалски клуб користи зграду од 257 м², док Дом омладине и Музичка школа располажу објектом од 408 м² за тренинге, састанке и едукацију. Стадион обухвата велики терен од 4×86 ари и 7 м² и објекте од 66 м² и 106 м², који служе за организацију спортских догађаја. Рукометни клуб има канцеларијски простор од 93 м², а хала и гимнастичка сала од 1.867 м² користе се за организацију спортских активности. Поред спортских објеката, постоје и помоћни објекти површине 110 м² и кафана од 131 м². Плажа „Топољар“ обухвата 222 м² и има помоћни објекат од 60 м², а користи се такође за организацију спортских и културних догађаја.

Кадрови

У Центру је укупно запослено 9 особа - 1 директор, 1 радник на одређено време и 7 радника на неодређено време. Кадровска структура покрива све потребе функционисања центра, од управљања, финансијско-рачуноводствених, општих и административних послова, до послова непосредно везаних за стваралачки рад Центра, попут организатора програма и културних активности, продаваца и техничке службе.

Сарадња

Центар се залаже за неговање, развој и афирмацију аматерских уметничких делатности. Врло успешна сарадња успостављена је са културним и уметничким удружењима и ствараоцима и на тај начин је створена разнолика културна понуда. Осим са удружењима, изузетна сарадња је успостављена са образовним установама, и бројним спортским организацијама и клубовима.

Центар за културу „Костолац“ активно сарађује са домаћим и међународним удружењима и институцијама кроз бројне културне манифестације, међу којима се истичу песнички сусрет „Орфеј на Дунаву“ и ликовне колоније „Костолац“ и „Осмех Костолаца“, које окупљају уметнике из Србије, региона и широм света.

Календар дешавања

Центар за културу у Костолцу реализује бројне манифестације и културна дешавања, попут обележавања главних верских и националних празника, обележавања Дана Градске општине Костолац, Костолачког културног лета 2025., фестивала рок музике „KoRock FEST“, и др. Центар је такође веома активан у области организације бројних књижевних вечери, догађаја који промовишу фолклор и локалну традицију, биоскопских и позоришних представа, разноврсног музичког програма, изложби и едукативних садржаја, фестивала и уметничких колонија, спортских турнира и догађаја, итд. Својим разноврсним активностима и програмом Центар има за циљ укључивање свих генерација и групација становништва у културни живот општине.

4.5. Остали актери у култури

Поред претходно описаних институција културе чији је непосредни оснивач Град Пожаревац, треба напоменути да у креирању културног живота Пожаревца учествују и друге заинтересоване стране, тј. институције и организације из јавног, приватног и цивилног сектора, а неки од најзначајнијих су приказани у наредном тексту.

Археолошки парк „Виминацијум“

Археолошки парк Виминацијум је отворен 2006. године и представља значајан културно-туристички комплекс Града Пожаревца. Археолошки парк има седам доступних објеката, укључујући амфитеатар, терме и музејски центар. Парк је модерно инфраструктурно опремљен, има таверну, сувенирницу и нуди посетиоцима бројне едукативне садржаје. У сарадњи са европским туроператорима укључење је у међународне туристичке руте, и домаћин је бројним научним скуповима, концертима и изложбама. Посетиоцима Парка су доступни и мултимедијални интерактивни садржаји о овом археолошком локалитету. Парк такође реализује позоришни фестивал „Виминацијум фест – Митови стари и нови“ и први међународни фестивал савременог плеса „Dancing Histor(y)ies“.

Извор: <http://viminacium.org.rs/arheoloski-park/turizam/>

Туристичка организација Града Пожаревца

Туристичка организација Града Пожаревца основана је 1995. године и има кључну улогу у развоју и промоцији туристичких потенцијала Града Пожаревца. Поред континуираног информисања јавности и маркетинга, делатност Туристичке организације обухвата организовање манифестација, као и сарадњу са домаћим и међународним организацијама. Од бројних манифестација које имају и културни садржај, које организује Туристичка организација, издвајају се Љубичевске коњичке игаре, фестивал цвећа и укршњи етно фестивал.

Регионални завод за заштиту споменика културе Смедерево

Регионални завод за заштиту споменика културе Смедерево је основан 1975. године. Завод је временом проширио своју надлежност на територију Подунавског и Браничевског округа и прешао на финансирање из градског буџета. Делатност Завода обухвата заштиту непокретних културних добара на територији Подунавског и Браничевског округа, што обухвата евидентирање,

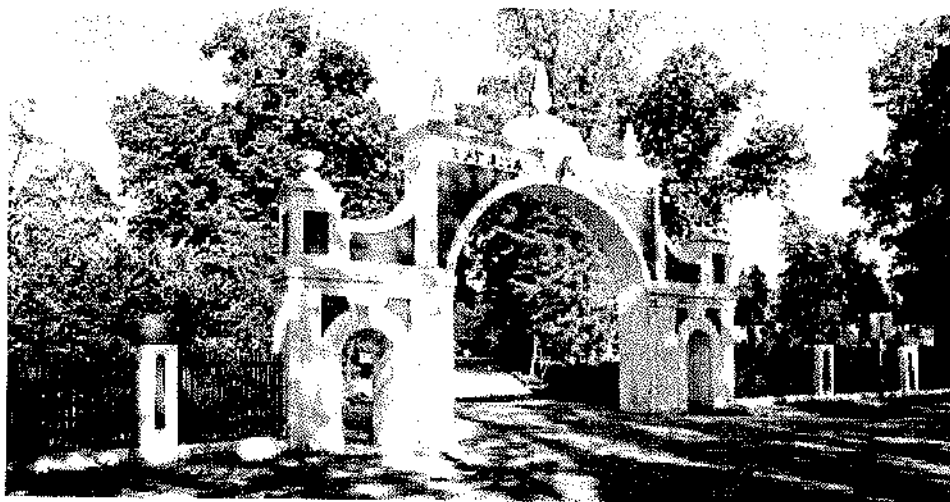
стручну обраду, конзервацију, рестаурацију и надзор над споменицима културе. Завод се редовно бави научно-истраживачким радом, израдом планова и пројеката из своје области, као и сарадњом са другим институцијама културе и државним органима ради очувања културног наслеђа у региону.

Школа за основно и средње музичко образовање "Стеван Мокрањец"

Након Другог светског рата, основана је Нижа музичке школа у Пожаревцу 1949. године, која је почела са радом 1950. године. Временом се нижа музичка школа развила у установу за основно и средње музичко образовање и постала центар музичког образовања у региону. Поред образовања младих уметника, Школа активно учествује у културном животу Града Пожаревца кроз бројне манифестације и концерте. Школа редовно организује матурске концерте и тематске приредбе, учествује у обележавању важних датума, активно наступа у земљи и иностранству.

Јавно предузеће „Љубичево“ Пожаревац

Јавно предузеће „Љубичево“ из Пожаревца обухвата најстарију и најзначајнију државну ергелу у Србији — Ергелу „Љубичево“. Позната је по бројним шампионским грлима, међу којима се истиче Љубичевац, и представља културно-историјску и туристичку атракцију Града Пожаревца и региона.

Извор: <https://togp.rs/ergela-ljubicevo/>

Културно уметничка друштва

Културно-уметничка друштва баштине вишедеценијску традицију активног очувања традиционалног наслеђа ашег краја, посебно песме и игре. Наступају на различитим локалним манифестацијама и на међународним фестивалима и другим приредбама. Значајно је напоменути, да су КУД-ови посебно активни у сеоским срединама, тако данас делују у селима: Брадарац, Бубушинац, Дрмно, Речица, Кличевац, Пругово, Пољана, Живица и Тириковац, као и у Градској општини Костолац. Захваљујући превасходно великом ентузијазму и континуираном подмлађивању чланства, КУД-ови значајно доприносе културном животу Града.

Коло српских сестара „Босиљка Боса Павловић“

Коло српских сестара „Босиљка Боса Павловић“ из Пожаревца је женско хуманитарно удружење, које делује у оквиру Српске православне цркве. Основано је 1905. године, а удружење носи име Босиљке Босе Павловић, у знак

поштовања према свом оснивачу. Коло је активно у хуманитарном раду и очувању локалне традиције, уз сарадњу са другим културним институцијама. Коло српских сестара „Босиљка Боса Павловић“ учествује у бројним културним манифестацијама, од којих су најзначајније традиционални добротворни Светосавски бал, добротворно Васкршње дружење, дан оснивања Кола српских сестара у Пожаревцу, вече „Видовдански сусрети“, и др. Коло је домаћин је Сабора Кола српских сестара Србије, региона и дијаспоре у Пожаревцу.

Удружење потомака ратника 1912-1920

Удружење потомака ратника 1912-1920, основано 1908. године. У оквиру овог Удружења формирана је Градска организација Пожаревац. Бави се неговањем традиције и културе сећања у периоду Балканских ратова и Првог светског рата. Сарађује са сродним организацијама и удружењима широм Србије. Обележава важне годишњице и јубилеје везане за ослободилачке ратове 1912-1920. Организује путовања трагом настрадалих Срба широм света. Објављује свој часопис „Браничевски светионик“, Зборник родољубиве поезије „Видовдански цвет“ и публикације везане за страдање српског народа у ратовима и логорима.

Друштво српско-грчког пријатељства „Риста Колоњас“

Основано 1992. године са циљем да негује и проширује пријатељске везе два народа-српског и грчког, у досадашњем раду остварило је низом активности да ове везе у нашем граду, где живи већи број потомака грчких породица. Друштво на плану културних садржаја организује литерарно-ликовних колоније ученика основних и средњих школа у Пожаревцу на тему вековних српско-грчких веза и пријатељства, више изложби у сарадњи са Хеленским центром из Београда, организује забавне вечери (Грчко вече) са музичко-фолклорним садржајем ансамбала из Грчке и низ пригодних предавања о српско-грчким односима кроз векове. Друштво је било мост преко кога су се остваривали програми и сарадња Пожареваца са градовима: Јањином, Солуном, Ларисом и Ираклијом-Серес.

Регионална развојна агенција „Браничево-Подунавље“

Регионална развојна агенција „Браничево-Подунавље“ (РРА БП) је основана 2009. године, уз подршку програма који је финансирао Европска унија. Регионална развојна агенција представља централно место за промоцију одрживог и равномерног друштвено-економског развоја региона Браничево-Подунавље. Између осталог, њене активности обухватају подршку локалним самоуправама, промоцију предузетништва и привлачење инвестиција кроз израду и спровођење планова, стратегија и пројеката одрживог развоја. Рад агенције покрива све области развоја, укључујући у сектор културе у оквиру друштвеног развоја. Агенција такође организује семинаре, обуке и конференције, унапређује регионални маркетинг и информисање јавност путем дигиталних платформи и догађаја, чиме доприноси укупном економском и друштвеном напретку региона.

Медији

У Пожаревцу тренутно делује више локалних медија. Реч народа је традиционални локални лист који покрива догађаје у граду и у Браничевском округу. Када је реч о радијском програму, издваја се Радио Бум 93, Хит и Браво, који емитују програм са локалним вестима и музиком. Од телевизијских медија,

активна је само САТ телевизија која извештава о локалним дешавањима. Такође постоји и неколико портала, који су извор локалних вести и емисија, догађаја и обавештења (званични сајт града Пожаревца, РТВ Браничево и Браничевски портал).

Учешће грађана

Културна политика Града се заснива пре свега на равноправности и доступности културних садржаја свим грађанима, без обзира на место живљења и статус у друштву. Постојећи институционални и регулаторни оквир уважава слободу изражавања свих уметника, подстиче разноврсност културних садржаја, поштује независност и интегритет свих културних актера, а све са циљем стварања услова за задовољавање културних потреба свих структура публике. У том смислу, грађани су важни актери у креирању и пружању културних садржаја, посебно кроз организацију различитих догађаја (нпр. удружења жена или ликовних ствараоца), учешће у различитим културним активностима (удружења с територије Града која се баве ОСИ, и др.), али и кроз привредне активности – пружајући различите услуге.

4.6. Људски ресурси у култури

У граду Пожаревцу функционише седам установа културе чији је оснивач Град и које броје 93 запослених. Запослени у институцијама поседују одговарајућу високу стручну спрему за уско стручне области за које су ангажовани. Такође свака од институција, у мањем обиму има довољно ангажованих стручних кадрова који покривају административно-финансијски аспект пословања институција као и помоћно особље. Запослени у институцијама културе су углавном ангажовани по систематизацији која је одговарајућа за функционисање установе, осим у Историјском архиву где постоји потреба за додатним ангажовањем кадрова.

Према статистичким показатељима у Граду око 2% чине запослени у сектору уметности, забаве и рекреације.

Табела 9. Основни подаци о запослености у Граду Пожаревцу за 2023.⁸

Укупно запослени	80.235
Установе града (РПЦ)	372 (2 %)
Установе града (РПЦ) у сектору уметности, забаве и рекреације	2.605

4.7. Финансирање у култури: локални буџет, приходи од сопствене делатности, донације и пројекти

У последњих пет година Град Пожаревац издваја у просеку око 4,6% буџета за културу, од чега око 90% одлази на функционисање локалних установа културе и свега 10% на остале активности везане за културу. У односу на 2020. годину, издвајања Града за установе културе повећана су за око 34%, с тим што треба

⁸ Републички завод за статистику, годишњи извештај за 2023.

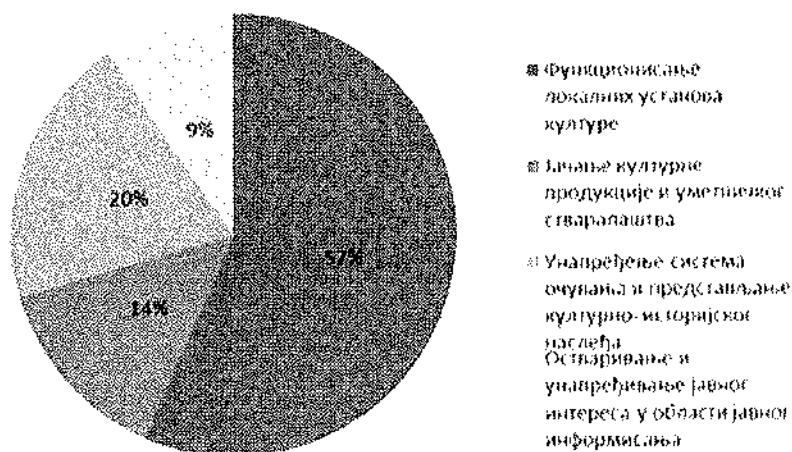
узети у обзир да је 2020. година углавном била са проглашеном ванредном ситуацијом услед пандемије КОВИД-а.

Табела 10. Издвајање за културу Града Пожаревца.⁹

У хиљадама РСД	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Функционисање локалних установа културе (Субвенције ЈП)	33.816,00	36.281,00	46.287,00	41.496,00	53.644,00
Јачање културне продукције и уметничког стваралаштва (Дотације НВО)	8.849,00	9.299,00	11.381,00	11.300,00	11.253,00
Унапређење система очувања и представљање културно- историјског наслеђа	5.214,00	12.765,00	16.746,00	26.379,00	13.317,00
Остваривање и унапређивање јавног интереса у области јавног информисања	5.128,00	5.128,00	8.254,00	8.545,00	8.530,00
Укупно:	53.007,00	63.473,00	82.668,00	87.720,00	86.744,00

Дијаграм 1. Издвајање за културу у петогодишњем периоду, по различитим областима.¹⁰

Издвајање за културу 2020-2024

⁹ Извештаји о извршењу одлуке о буџету Града Пожаревца, <https://budzet.pozarevac.rs/dokumentacija/>

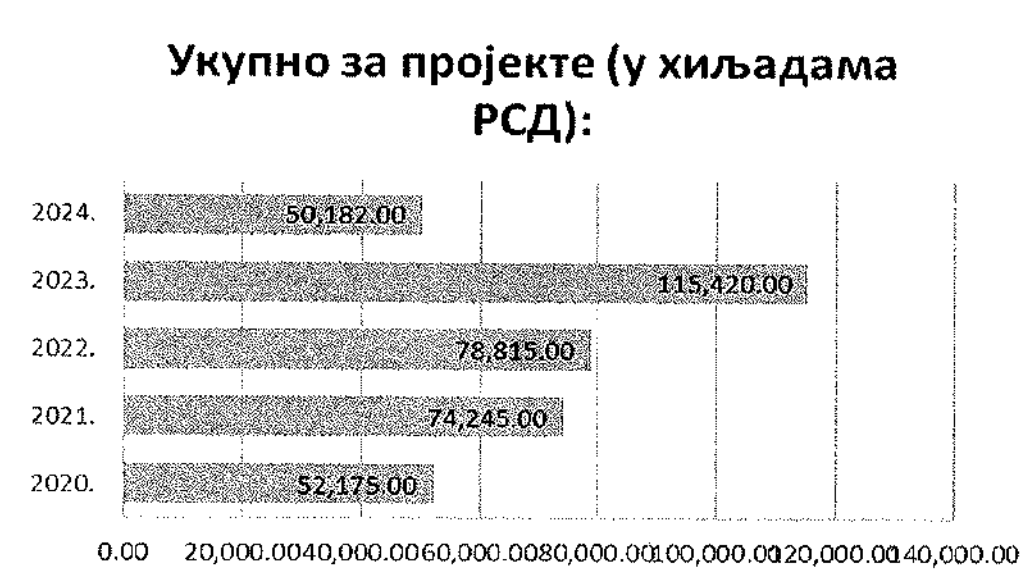
¹⁰ Извештаји о извршењу одлуке о буџету Града Пожаревца, <https://budzet.pozarevac.rs/dokumentacija/>

Табела 11. Функционисање локалних установа културе.¹¹

Година	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
хиљаде РСД	155.172,00	173.858,00	190.070,00	211.829,00	235.220,00

Што се тиче утрошка средстава у установама културе у граду, више од 80% буџетских средстава одлази на оперативне трошкове, од чега око 45% на плате запослених, а остатак на активности из делатности и периодично на инвестиције. Институције културе у граду се углавном финансирају из буџета града, преко 80%, док су остала средства сопствени приходи и буџет РС. Што се тиче сопствених прихода, ЦЗК Пожаревац остварује око 13,5%, Барили фондација око 8,4%, библиотека 2,4% док Историски архив и Народни музеј остварују око 1%. Најмање се користе средства из донација испод 1%.

Кад је у питању финансирања пројеката, 2023. године Град је издвојио 115.420.000,00 РСД, што је више у односу на просек у последњих 5 године који износи 74.167.400,00 РСД. Што се тиче типова пројеката које је Град финансирао, око 28,5% су били инфраструктурни пројекти углавном уређења и санације, 22% манифестације и догађаји, док су са око 53% финансирани пројекти установа (Тајне музејског блага, Шетња кроз историју, Браничево у време Великог рата, Формирање библиотеке Народног музеја, конзервација предмета итд.). Град је у претходних 5 година издвојио 370.837.000,00 РСД за пројекте у култури према следећем дијаграму.

Дијаграм 2. Издвајање за реализацију пројеката у петогодишњем периоду.¹²

¹¹ Извештај о извршењу одлуке о буџету Града Пожаревца.

<https://budzet.pozarevac.rs/dokumentacija/>

¹² Финансијски подаци прикупљени од од Града Пожаревца и установа културе (Центар за културу Пожаревац, Народна библиотека „Илија М. Петровић“ Пожаревац, Историски архив Пожаревац, Народни музеј Пожаревац, Фондација Миленин дом, Установа Градски женски хор “Барили” Пожаревац, и Центар за културу „Костолац“) у процесу израде Плана развоја.

4.8. Реализовани пројекти у култури 2020-2025.

У периоду од 2020. до 2024. године, установе културе у Пожаревцу реализовале су различите програме и пројекте уз подршку локалног буџета Града Пожаревца и Министарства културе Републике Србије. Док су неке институције биле фокусиране на редовне активности, друге су успешно спровеле пројекте који доприносе подизању углавном техничких капацитета, издаваштву и организацији посебних догађаја.

Поред пројеката финансираних од стране Града, установе културе имплементирале су више пројеката финансираних из донација Министарства културе (табела испод). Оно што се намеће као потреба, а и изазов, је интензивније аплицирање и имплементација пројеката у оквиру ЕУ, билатералних и других националних фондова. Такође постоји потреба за јачом међуинституционалном и међусекторском сарадњом а посебно на међународном нивоу.

Табела 12. Значајнији донаторски пројекти у периоду 2020-2024 у области културе у Пожаревцу.¹³

Назив пројекта	Општина	Учесник/извршилац пројекта/иницијатор	Вредност (ЕУР)	Донатор
Набавка опреме и софтвера за дигитализацију завичајне периодике Народне библиотеке „Илија М. Петровић“ Пожаревац (2022)	Чување завичајне периодике у дигиталном облику.	Носилац - Народна библиотека „Илија М. Петровић“ Пожаревац	500.000,00	Министарство културе Републике Србије
Опремање Свечане сале Народне библиотеке „Илија М. Петровић“ Пожаревац информационо-техничком опремом (2024)	Унапређење информационо-техничких капацитета Библиотеке.	Носилац - Народна библиотека „Илија М. Петровић“ Пожаревац	400.000,00	
Унапређење техничких капацитета и Услова за заштиту и одржавање архивске грађе као културног добра Континуираном набавком заштитних архивских кутија за смештај архивске грађе и микрофилмова, 2022.	Унапређење техничких капацитета.	Носилац – Историјски архив Пожаревац	300.000,00	Министарство културе Републике Србије
Унапређење Просторних и техничких капацитета Архива и услова за смештај и заштиту архивске грађе као културног наслеђа – превазилажење проблема недовољног простора за смештај архивске грађе: набавка металних архивских полица, 2023. и 2024.	Унапређење техничких капацитета.	Носилац - Историјски архив Пожаревац	600.000,00	Министарство културе Републике Србије

¹³ Подаци прикупљени од Града Пожаревца и установе културе (Центар за културу Пожаревац, Народна библиотека „Илија М. Петровић“ Пожаревац, Историјски архив Пожаревац, Народни музеј Пожаревац, Фондација Миленин дом, Установа Градски женски хор "Барили" Пожаревац, и Центар за културу „Костолац“) у процесу израде Плана развоја.

Изложба 110 година српског филма, 100 година југословенске кинематографије и 90 година од рођења Велимира Бате Живојиновића – изложба „Филмови које смо волели 1947-1980“ у Културном центру Републике Србије „Иво Андрић“ у Пекингу / НР Кина, 2023.	Припрема изложбе и каталога.	Носилац – Историјски архив Пожаревац	1.300.000,00	Министарство културе Републике Србије
Истраживање и документовање обичаја другаричења, традиционалног начина склапања другарства, у циљу израде досијеа, 2021.	Израда досијеа обичаја другаричења и уписивање у Националну листу нематеријалног културног наслеђа Р. Србије.	Носилац - Народни музеј Пожаревац	500.000,00	Министарство културе
Тајне музејског блага, 2023. и тајна музејског блага други део, 2024.	Израда апликација „Тајне музејског блага“ за мобилне телефоне.	Носилац-Народни музеј Пожаревац	1.700.000,00	Министарство културе

4.9. Дигитализација у култури

На локалном нивоу, установе културе чији је оснивач Град носиоци су процеса дигитализације. Национални Сектор за дигитализацију, основан 2017. године, координира све учеснике у овом процесу. Установе које штите културна добра користе централизоване информационе системе за прикупљање података, као што су ИМУС (Историјски музеј Србије), Архивски систем (Архив Србије), систем за непокретна добра (Републички завод), дигитална база ретких књига (Народна библиотека Србије), и систем за филмску грађу (Југословенска кинотека). Поред ових система, 2019. године покренут је национални претраживач културног наслеђа ради доступности дигитализованих фондова јавности.

Процес дигитализације омогућава пре свега установама културе да своје збирке и документа конвертују у електронску грађу. Тиме се омогућава лакша манипулација и претраживање доступних информација и података, што је од значаја не само за потребе научно-истраживачког рада, већ и веће доступности грађанима и боље интеракције са њима.

Елементи дигитализације којима се баве локалне установе културе подразумевају набавку опреме и софтвера за дигитализацију, скенирање и дигитално архивирање (стarih докумената, књига, рукописа, фотографија, уметничких дела и артефаката), израду електронских каталога, веб-сајтова и апликација за јавни приступ дигиталним збиркама, стручну едукацију кадрова из области дигитализације, едукацију јавности на различите теме везано за дигиталне садржаје, повезивање и сарадњу са другим институцијама и

организацијама на свим нивоима. Процес дигитализације је такође неопходно пратити са аспекта учинака извршења.

Центар за културу у Пожаревцу негује дигиталну фото-архиву, и спроводи читав низ мера које се односе на процес дигитализације, као што је нпр. израда мултимедијалних решења која су доступна на веб-сајту Центра и на друштвеним мрежама. Дигитализоване колекције библиотечке грађе су постављене на сајт Народне Библиотеке у Пожаревцу www.nbro.rs, а библиотека се такође бави публиковањем дигиталних каталога о старој и реткој књизи. Када је реч о архивској грађи, Архив у Пожаревцу ради дигитализацију културног наслеђа, односно архивских колекција и осталог материјала и постављање дигитализованог материјала на Национални претраживач културног наслеђа и на сајт Историјског архива. Народни музеј у Пожаревцу такође активно учествује у процесу дигитализације, превођењем расположивог материјала и документације у електронски облик, формирањем дигиталне библиотеке музеја, као и коришћењем дигиталних технологија у презентацији музејске грађе. Народни музеј је израдио апликацију за мобилне телефоне и рачунаре, која се зове „Тајне музејског блага“ и састоји се од квиза, слагалице и бојанке и намањена је деци и омладини од 7 – 18 година. У 2025. години Фондација Милене Барили наставља рад на дигитализацији уметничког фонда галерије фондације. Наравно, и друге институције културе доприносе процесу дигитализације кроз веб-сајтове, виртуелне туре којима се нпр. може похвалити Туристичка организација¹⁴ и Археолошки парк Виминацијум¹⁵, и друге дигитално доступне садржаје којима се презентује широј јавности културно наслеђе и савремено стваралаштво Града Пожаревца и Браничевског краја.

5. SWOT анализа

SWOT анализа је методолошки корак у процесу израде Плана развоја културе, који служи за процену унутрашњих и спољашњих фактора који утичу на културни живот Града. Приказује снаге и слабости као унутрашње факторе развоја, као и могућности и претње који представљају спољашње факторе.

СНАГЕ

- Постојање релевантних институција: Центар за културу Пожаревац, Народна библиотека „Илија М. Петровић“, Историјски архив Пожаревац, Народни музеј Пожаревац, Фондација Миленин дом - Галерија Милене Павловић Барили, Установа Градски женски хор „Барили“ Пожаревац, Центар за културу „Костолац“
- Културне манифестације са традицијом: Љубичевске коњичке игре, Глумачке свечаности Миливоје

СЛАБОСТИ

- Не постоји Савет за културу на нивоу Града.
- Недовољно искоришћен бренд и имиџ града.
- Недовољно искоришћавање различитих извора финансирања.
- Недовољно је искоришћен локални идентитет као покретач културних и туристичких иницијатива (Виминацијум, локално наслеђе, и др.).
- Недостаје дугорочна културна стратегија - иницијативе често зависе од појединачца или ад хок пројеката, а не од планског развоја. Такође руралне средине остају ван фокуса културних политика.
- Недостаје Стратегија маркетинга на нивоу свих установа културе и актера у култури.
- Слаба заступљеност савремених облика уметничког изражавања – недостају

¹⁴ <https://logos.rs/virtuelnatur/>

¹⁵ <http://viminacium.org.rs/izlozbe/viminacium-virtual-tour/>

Живановић, аматерске глумачке свечаности „Миливојев штап и шешир“, међународни позоришни фестивал „Виминацијум – митови стари инови“, Ноћ музеја, ликовне колоније и др.

- Богато културно и историјско наслеђе: Виминацијум, наслеђе Милене Павловић Барили, влашка култура.
- Развијен аматерски културни живот и активна удружења грађана.
- Постоје функционални домови културе у 11 села

иновативни и интерактивни облици презентације, дигиталне платформе и др. (дигитална уметност, филм, нови медији).

- Дисбаланс између традиционалне и савремене културе.
- Застареле поставке у музејима и галеријама - постоји потреба за презентацијом новијих садржаја.
- Несразмера у развијености културне инфраструктуре у граду и селима.
- Недовољна просторна и техничка опремљеност објеката културе, нарочито у сеоским срединама, укључујући и објекте под заштитом државе.
- Недостатак стручног кадра и знања у области пројектног менаџмента, менаџмента у култури и управљања пројектима. Недостаје плански документ континуираног усавршавања запослених у култури.
- Мањак програма анимације и медијације у установама културе.
- Недовољан обим културних садржаја за децу и младе, као и културних садржаја у школама и медијским програмима.
- Ограничен приступ културним садржајима за особе са инвалидитетом (ОСИ).
- Недовољан маркетинг културних садржаја и видљивост рада културно-уметничких друштава, професионалаца и аматера. Многи садржаји остају локалног карактера и не добијају ширу видљивост или професионалну продукцију.
- Централизација културног живота у самом граду, села су маргинализована.
- Недовољна сарадња са школама и укључивање младих у културне процесе. Учешће младих је ограничено, јер нема довољно савремених простора за изражавање (цо-воркинг простори, отворени атељеи, културни центри са радионицама и продукцијом).
- Неразвијеност креативних индустрија и културног предузетништва (community art, културни стартапи).
- Недовољно развијена јавна свест о значају културног наслеђа.
- Недовољна јавност деловања, запостављање јавних расправа у доношењу важних одлука.

МОГУЋНОСТИ

- Конкурисање код националних и међународних извора финансирања (нпр. „Градови у фокусу“, „Престоница културе РС“, УНЕСКО, разни ЕУ фондови, итд.).
- Развој регионалних и међународних пројеката и понуда.
- Умрежавање са сродним установама и организацијама из региона у области културе, јачање међуинституционалне и међусекторске сарадње.

ПРЕТЊЕ

- Несразмера у развијености културне инфраструктуре на територији Републике Србије.
- Неповезаност актера на свим нивоима.
- Недовољна и нестабилна финансијска подршка.
- Миграција младих и пасивност публике.
- Политичка незаинтересованост и краткорочни приступ културној политици.
- Дугогодишња запостављеност руралних средина и пад културних навика.
- Политичка и економска нестабилност у региону.
- Низак животни стандард становништва.
- Спор систем државне администрације.
- Гравитирање публике ка већим културним центрима

6. Анализа ставова и мишљења грађана о култури Града Пожаревца

У процесу израде Проргмама развоја културе, међу становницима Града Пожаревца спроведена је квантитативна и квалитативна анкета на платформи Google. Упитник је обухватио питања о актуелним културним активностима и културној понуди, од којих је део био отвореног типа, омогућавајући испитаницима да изнесу своје мишљење и предложе могућа унапређења сектора културе у Граду. Циљ анкете био је истипати културне навике и мишљења грађана о актуелној понуди културних садржаја у Граду, односно исте узети у разматрање код формулисања циљева, мера и перспективних пројеката.

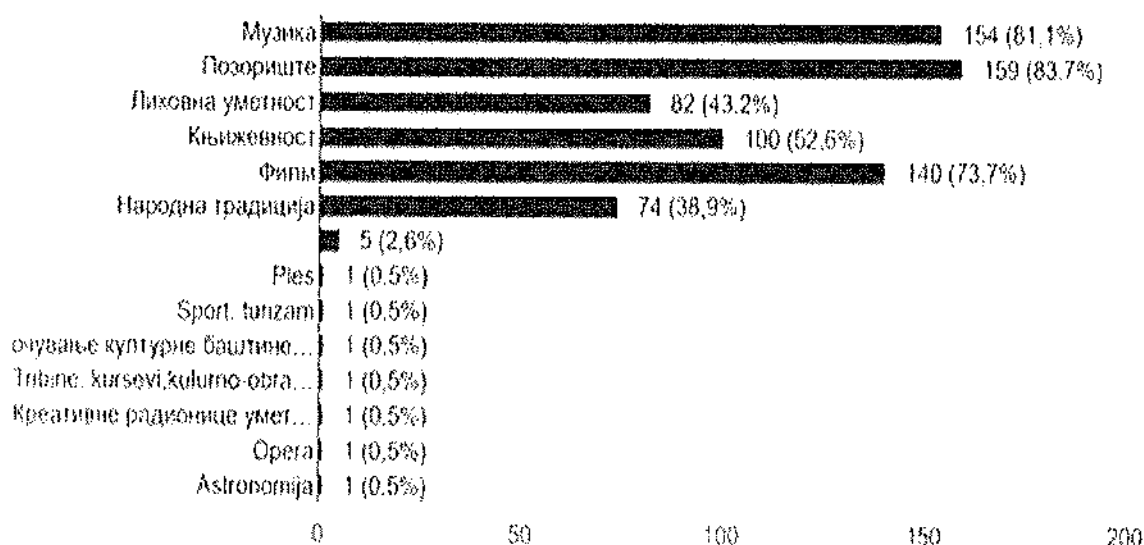
Упитник је попунило 190 испитаника (71,6% жена и 28,4% мушкараца), у великој већини (84%) старости од 30-60 година. Највећи број испитаника је са високом школском спремом (73,7%), са средњом школском спремом 23,7% и само 2,6% са основном школском спремом. Такође, највећи број испитаника (87,4%) живи на територији градског насеља Пожаревац, док 12,6% чине становници сеоских подручја, градске општине Костолац и испитаници који не живе у Пожаревцу.

I КУЛТУРНЕ НАВИКЕ

1. Преференције испитаника за културним садржајима

Највећи број испитаника исказао је интересовање за позоришне садржаје, одмах затим следе музика и филм као најпопуларнији облици културних активности. Књижевност и ликовна уметност заступљене су у нешто мањој мери, док је интересовање за народну традицију такође значајно, што указује на присутну свест о очувању културног наслеђа.

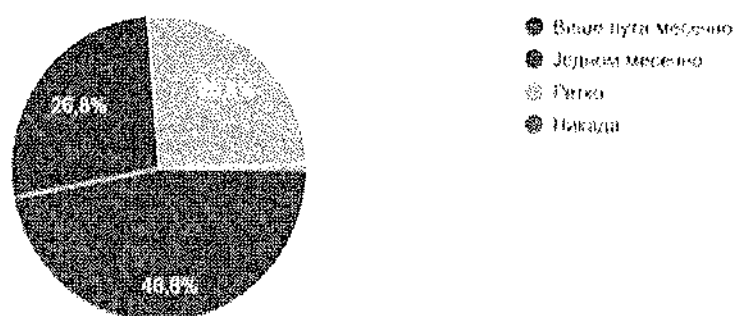
Дијаграм 3. Типови конзумираних културних садржаја

2. Учесталост посета културних садржаја

Највећи број испитаника (46,8%) посећује културна дешавања више пута месечно, док нешто више од четвртине (26,8%) то чини једном месечно. Четвртина испитаника (25,8%) ретко посећује културне догађаје, а занемарљив број (0,6%) никада не учествује у њима.

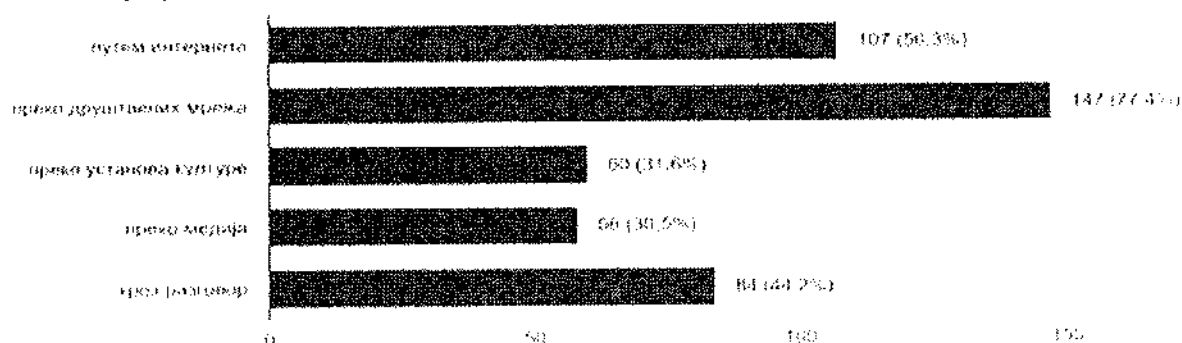
Дијаграм 4. Посете културних садржаја– учесталост

3. Канали информисања о културни садржајима

Резултати показују да се већина испитаника информише о културним садржајима преко друштвених мрежа и интернета, често у комбинацији са информацијама које је добио од институција културе и кроз разговор. Традиционални медији играју мању улогу у информисању о културним дешавањима.

Дијаграм 5. Канали информисања о културним садржајима

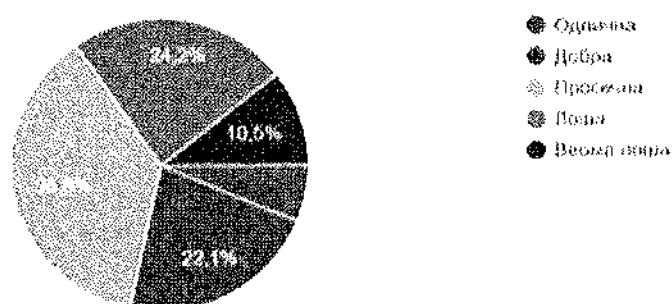

II УТИСЦИ О ПОНУДИ КУЛТУРНИХ САДРЖАЈА И ПРЕДЛОЗИ ЗА ЊИХОВО УНАПРЕЂЕЊЕ

4. Доступност културних садржаја уопштено

Већина испитаника оцењује доступност културних садржаја као просечну (37,5%), док 21,9% сматра да је добра, а само 6,2% да је одлична. Са друге стране, око 34% испитаника оцењује доступност као лошу или веома лошу.

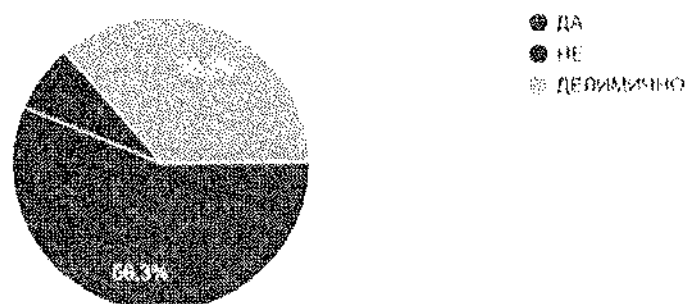
Дијаграм 6. Оцена доступности културних садржаја

5. Доступност културних садржаја у погледу локације

Већина испитаника (56,3%) сматра да су културни садржаји доступни у погледу места одржавања, док 36,3% сматра да су делимично доступни, а само мали број (7,4%) сматра да нису доступни. То указује да је локација културних дешавања углавном погодна за грађане, али да постоје могућности за побољшање.

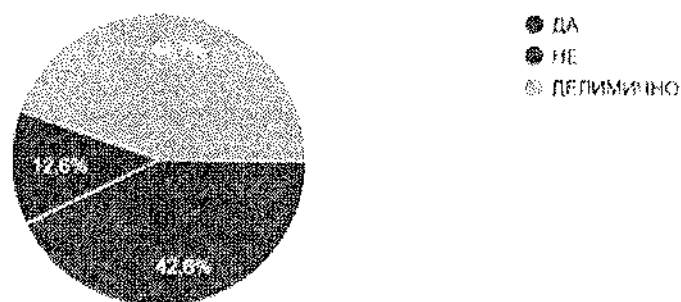
Дијаграм 7. Оцена доступности културних садржаја у погледу локације

6. Доступност културних садржаја у погледу цене улазнице

Резултати указују да доступност културних садржаја по основу цене улазница различито оцењен: 42,6% испитаника сматра да су цене улазница приступачне, 44,7% да су делимично приступачне, док 12,6% сматра да нису приступачне. Ово показује да постоји простор за унапређење приступачности културних дешавања по питању цена.

Дијаграм 8. Оцена доступности културних садржаја у погледу цене улазнице

7. Предлози за унапређења доступности културних садржаја

На основу одговора грађана, питање доступности културних садржаја може се сагледати са неколико аспеката. Најчешћа примедба односи се на недовољно и неадекватно промовисање културних дешавања. Као решења, грађани предлажу увођење јединственог календара догађаја (и онлајн опција), мобилне апликације о културним догађањима, боље информисање путем сајта – ажурирање сајтова установа културе и организатора догађаја, искористити тотем испред ТОГП, активније друштвене мреже, плакате, билборди и други јавни простори који би се искористили за промоцију. Такође се истиче потреба да информације буду доступне и особама са инвалидитетом, као и на више језика.

Економска доступност такође представља важан аспект — грађани сматрају да цене улазница треба да буду усклађене са животним стандардом, уз попусте или бесплатне карте за ученике, студенте, пензионере и незапослене. Наводи се и потреба за боље организованим системом продаје карата – онлајн продаја и продаја карата која би била доступна ширем кругу потенцијалних посетилаца.

Посебно је наглашена и потреба за „физичком доступношћу“ културних садржаја. Обезбеђивање приступа за особе са инвалидитетом, затим децентрализација догађаја и њихово одржавање и у приградским и сеоским срединама, као и боља повезаност са значајним културним локацијама (нпр. успостављање саобраћајне линије до Виминацијума). Истиче се и важност уређених простора, реновираних сала, боље акустике, и постојања јавних тоалета у културним установама.

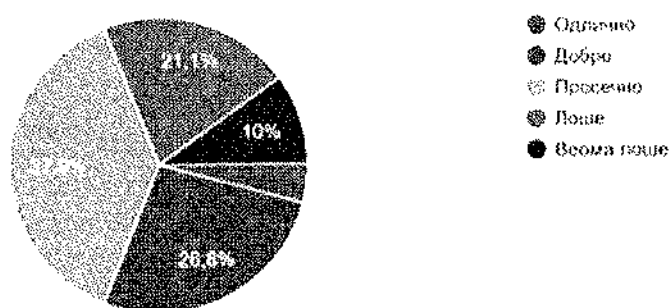
Ови предлози показују да грађани препознају доступност као један од кључних предуслова за квалитетнији културни живот у граду — не само у смислу физичког

приступа, већ и као питање једнаких могућности за све категорије становништва.

8. Ниво информисаности о културним садржајима

Грађани најчешће оцењују информисање о културним садржајима као „просечно“ (38%), што указује на то да постоји осећај недовољне видљивости и доступности информација. Значајан проценат оцена „лоше“ и „веома лоше“ (око 31%) додатно потврђује незадовољство и указује на потребу за побољшањем комуникације, промоције и приступачности културних садржаја. Са друге стране, око трећине грађана оценило је информисање као „добро“ или „одлично“, што показује да постоје и позитивна искуства, али да је континуирано унапређење неопходно како би културни садржаји били доступнији и привлачнији широј публици.

Дијаграм 9. Оцена степена информисаности о културним садржајима

9. Предлози за унапређења информисања грађана о културним садржајима

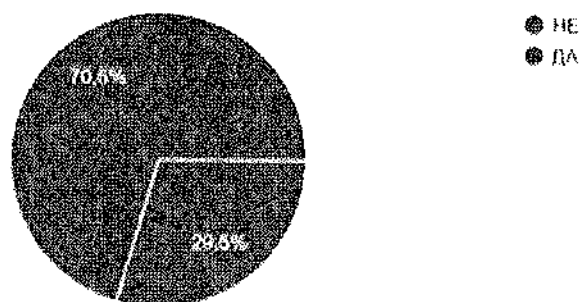
Резултати показују да се већина предлога фокусира на бољу видљивост и доступност информација кроз дигиталне и традиционалне канале: активније коришћење друштвених мрежа (Facebook, Instagram, TikTok), редовно ажурирање сајтова установа културе, креирање јединственог онлајн портала или мобилне апликације за све културне догађаје, као и коришћење билборда, постера, видео билборда и информативних панела на прометним локацијама (нпр. аутобуска стајалишта, Туристичка организација Пожаревац).

Такође се истиче значај професионалног маркетинга и едукације запослених, правовремених најав догађаја, сарадње са локалним медијима и школама, као и укључивање SMS, Viber и newsletter обавештења. Неки предлози указују и на потребу за већом промоцијом културних садржаја у селима и ван центра града, као и на важност квалитета програма као предуслова успешне промоције.

10. Мишљење испитаника о недостајућим културним садржајима

Резултати анкете показују да 70,5% испитаника сматра да у граду постоје типови културних садржаја који недостају, док 29,5% сматра да таквих недостатака нема.

Дијаграм 10. Ставови испитаника о постојању недостајућих културних садржаја

11. Мишљење грађана о културним садржајима који недостају

Према резултатима анкете, грађани сматрају да културни садржаји у Пожаревцу нису довољно бројни, сезонални су и недовољно квалитетни. Проблем је посебно у њиховој разноликости, савремености и доступности. Најизраженији су захтеви за чешћим позоришним и филмским програмом, професионалне представе и сцене на отвореном. Велики број испитаника сматра да граду недостају концерти разноврсних музичких жанрова — од класичне, џез и блуз музике, преко рок и поп концерата, до алтернативних и електронских праваца. Затим садржаји и активности за децу и младе. Део грађана истиче потребу за модерним, интерактивним и инклузивним облицима културе (садржаји за особе са инвалидитетом, старије суграђане, националне мањине). Више испитаника предлаже отворене позорнице, летње фестивале и уличне догађаје (концерте, театар, плес). Помињу се потенцијалне локације: Чачалица, градски парк, атријум музеја, Тулба, Љубичево, хиподром, манастири и тргови.

12. Мишљење испитаника о начину укључивања грађана у културне активности и креирање културног живота

Резултати спроведених анкета показују да грађани сматрају да се њихове културне потребе могу сагледати кроз анкете, кутије за предлоге у установама културе, јавна гласања и анкете на догађајима, јер им овакви начини омогућавају да директно изразе своје мишљење и утичу на избор програма. Укључивање у организацију догађаја преко одбора, савета за културу и волонтерских мрежа омогућава грађанима да заиста буду активни учесници, а не само посматрачи. Важно је и учешће у Советима месних заједница и организационим одборима манифестација у мањим местима, где свако укључивање има видљив и непосредан ефекат. Радионице и едукативни програми – било да су позоришни, филмски, ликовни или језички – као и трибине, курсеви и квизови, пружају људима прилику да активно учествују, креативно се изражавају и осете да су део културног живота своје заједнице. Поред тога, информисање и промоција кроз медије, друштвене мреже, летке, билборде, ТВ и радио програме омогућавају да сви буду у току са дешавањима и лако се укључе у активности које их занимају. Анкетирани такође истичу да је

образовање од вртића до средњих школа важно за развој публике и за мотивисање младих да постану активни учесници и организатори културних догађаја. Отворени позиви, конкурси и награде служе као подстицај креативности и нових идеја, укључујући и експерименталне форме културних садржаја. Коначно, транспарентност и поверење кроз повратне информације и уклањање политичких утицаја осигуравају да културне активности буду доступне свима и да грађани имају поверење у културне институције.

13. Додатни ставови и предлози грађана

Резултати анкете показује да грађани сматрају да културни живот у граду може бити разноврснији и доступнији свима. Предлажу бољу промоцију догађаја кроз медије, друштвене мреже, сарадњу са школама. Истичу потребу за више дечјих и омладинских манифестација, радионица и позоришних представа, укључујући отварање Дечјег културног центра. Такође, сматрају да постоји потреба за ангажовањем стручног кадра, бољу сарадњу са локалним уметницима и школама, и адекватно финансирање културних догађаја. Грађани предлажу уређење визуелног идентитета града и истицање симбола културног наслеђа, чиме би се додатно промовисао идентитет града (Кличевачки идол, Љубичевске коњичке игре).

7. Консултације са другим актерима у култури

Током две фокус групе одржане у процесу израде овог документа учествовало је десет представника заинтересованих страна, чији је ангажман омогућио систематично разматрање потреба и предлога за развој културе. Фокус група на којој су учествовали чланови удружења особа са инвалидитетом са територије града Пожареваца (Удружење за помоћ МНР и аутистичним лицима Града Пожареваца; Удружење за помоћ особама са L Down синдромом „8. дан“; Удружење за помоћ особама са инвалидитетом „Фортуна“; Друштво за церебралну и дечију парализу Пожаревац и Међуопштинско удружење цивилних инвалида рада Пожаревац; Међуопштинско удружење глувих и наглувих Пожаревац; Међуопштинска организација савеза слепих Србије Пожаревац; Удружење за неговање здравих стилова живота „Веритас“) указала је на потребу унапређења приступачности културних садржаја за особе са инвалидитетом, укључујући рампе, платформе и описе на знаковном језику. Учесници су нагласили значај финансијске подршке за удружења, како би се обезбедили материјали за радионице, изложбе и трошкови за стручне сараднике. Потребно је организовати заједничке културне програме, манифестације и донаторске догађаје, као и укључити удружења у школске и локалне активности. Развијање партнерства удружења са културним установама и институцијама оцењено је као кључно за унапређење инклузивности. Препоручено је обезбеђење простора за сталне изложбе и културне поставке. Такође, истакнута је важност оснивања социјалног предузећа као подршке културним активностима. Све наведене активности и мере треба интегрисати у стратегију развоја културе града ради стварања инклузивног и приступачног културног окружења.

Фокус група са представницима удружења грађана у култури (Удружење ликовних стваралаца „Милена Павловић Барили“ Пожаревац; Удружење „Арт круг“; Удружење стваралаца „Град од речи“) указала је на недостатак простора за рад удружења и потребу за званичним адресама за пријем поште. Учесници су истакли значај организовања ликовних радионица, колонија и изложби, као и мотивисање деце да се баве уметношћу ван школског оквира. Наглашена је потреба за оснивањем заједничког Културног центра који би омогућио реализацију свих активности удружења. Истакнута је важност унапређења сарадње удружења међусобно, са установама културе и школама, као и бржа и транспарентнија реализација конкурса за доделу градских средстава. Препоручено је организовање донаторских догађаја и укључивање радова са колонија у локалне и регионалне манифестације. Пројектно финансирање препознато је као значајан инструмент за развој културних активности.

8. Кључне потребе и изазови

На основу свих спроведених анализа и консултација за различитим заинтересованим странама, идентификоване кључне изазове и потребе, могуће је формулисати у неколико кључних група:

1. Инфраструктурно уређење

Граске установе културе, као и неколицина удружења из сектора, на основу актуелног стања, истичу потребу за уређењем и модернизацијом,

проширењем или успостављањем нових простора за свакодневни рад, а посебно реализацију различитих програмских активности.

2. Унапређење техничке опремљености

Тренутни технички капацитети установа културе су органичене функционалности, стога је као један од кључних предуслова за квалитетнију реализацију различитих културних садржаја и активности, истакнута и потреба за унапређењем услова рада кроз осавремењавање техничких услова и опреме, у складу са важећим стандардима струке.

3. Унапређење финансијских капацитета за реализацију програма

Један од кључних изазова који је заједнички свим актерима у сектору културе су свакако недовољни финансијски капацитети за реализацију културних активности и унапређење садржаја. Финансијска средства су најчешће недовољна чиме се ограничава могућност унапређења и/или проширења понуде културних садржаја у Граду, односно планирани садржаји се на неки начин приоритизују, док се за увођење нових захтевају додатна средства.

4. Недостатак кадрова

Недовољан број стручног кадра, неразвијене кадровске политике и ограничено континуирано усавршавање запослених, представљају значајан ограничавајући фактор за њихово успешније функционисање, реализацију програмских активности и њихово унапређење. Посебно истакнут је недостатак вештина и знања запослених у установама културе у области управљања пројектима, валоризацији културних садржаја у туризму, маркетингу и др. областима.

5. Недостатак сарадње са различитим институцијама на националном и интернационалном нивоу

Код већине институција постоји потреба за унапређењем и јачањем сарадње, не само са сродним већ и другим релевантним институцијама и организацијама у земљи и иностранству, као и планирању заједничких развојних иницијатива и пројеката.

6. Боља видљивост, промоција и привлачење публике

Културне установе, али и остали актери у култури имају истакнуту потребу за квалитетнијим, професионалним маркетингом, како би ефикасније информисали грађане о актуелним културним активностима, али и привукли различите посетиоце културних садржаја Града.

7. Већа разноврсност и доступност културних садржаја и активности

Актуелна понуда културних садржаја и активности у Граду оцењена је кроз различите сегменте као просечна од стране грађана, што упућује на потребу унапређења, првенствено у смислу проширења понуде у складу са преференцијама грађана, али такође прилаговђавање истих локацијом, ценом и приступачношћу свим грађанима.

9. Визија, циљеви и мере

Визија

Пожаревац — град који са поносом чува своје културно наслеђе и негује богат и разноврсан културни живот Града у сарадњи са грађанима.

9.1. Табела циљева и мера

Последице	Општи циљ	Мера
Општи циљ	Општи циљ	• Квалитет друштвеног живота је у сталном унапређењу захваљујући културним иницијативама и програмима за све узрасте.
		• Младима се све више отварају креативни и безбедни простори за окупљање, развој и активно учешће у културном животу, што доприноси позитивним друштвеним токовима.
		• Културни догађаји постају све привлачнији и доступнији широј публици, са растућом посетом и ангажманом локалне заједнице.
		• Приходи од културних делатности бележе тренд раста захваљујући иновативним приступима, програмима и сарадњи са креативним сектором.
		• Спoredне делатности повезане са културом остварују све снажнију синергију и доприносе развоју локалне економије.
		• Град Пожаревац се позиционира као значајан актер на културној мапи Србије, препознатљив по аутентичним програмима, активностима и подршци уметничком стваралаштву.

УНАПРЕЂЕЊЕ СИНЕРГИЈЕ КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА И САВРЕМЕНЕ КРЕАТИВНОСТИ КАО ТЕМЕЉ ДРУШТВЕНЕ КОХЕЗИЈЕ И ИДЕНТИТЕТА ЗАЈЕДНИЦЕ.

Општи циљ	Општи циљ	Општи циљ	Општи циљ	Општи циљ
1. Унапређење квалитета културних установа као носиоца културног живота и друштвеног дијалога	2. Активно заштите, оживљавање и промоција локалног културног наслеђа уз његову креативну интерпретацију за савремено доба	3. Стварање подстицајног окружења за развој савременог културног стваралаштва (креативних индустрија и културног предузетништва, и др.)	4. Развој културне политике и садржаја прилагођених потребама заједнице уз ангажовање свих грађана и неговање разноликости.	5. Јачање културне сарадње на локалном, регионалном и међународном нивоу.

1.1. Модернизација инфраструктуре и техничких услова културних установа у граду и селима	2.1. Оживљавање бренда Града Пожаревца као културног центра препознатљивог по Милени Барили, Љубичевским коњичким играма и др.	3.1. Подршка младим уметницима и уметничким стартапима	4.1. Развој културних програма за све циљне групе уз активно учешће свих циљних група, укључујући маргинализоване грађане.	5.1. Унапређење сарадње културних установа, као и сарадње са другим актерима од значаја за културу у Граду
1.2. Унапређење кадровских капацитета у културним установама кроз едукацију и професионални развој запослених у култури	2.2. Унапређен процес дигитализације архивске грађе	3.2. Успостављање културних и креативних хабова	4.2. Децентрализација културног живота Града уз већи број културних садржаја у мањим местима	5.2. Повезивање са с актерима од значаја за културу у региону и иностранству
1.3. Ефикаснија примена информационих технологија у раду културних установа	2.3. Осавремењавање оставки у музејима и галеријама, библиотечке грађе, и др.	3.3. Организовање фестивала, такмичења и резиденцијалних програма који се баве савременим стваралаштвом	4.3. Повезивање културе са школама, удружењима и омладинским организацијама	5.3. Учествовање у националним, европским и другим програмима културе
1.4. Побољшање приступачности установама и садржајима културе особама са инвалидитетом (ОСИ)	2.4. Ревитализација нематеријалне културне баштине (манифестација, обичаја, заната, фолклора, итд.)		4.4. Подршка раду културно-уметничких друштава и удружења	
	2.5. Заштита непокретног културног наслеђа		4.5. Подизање свести заједнице о култури кроз кампању едукације, информисања и промоције културних садржаја	
	2.6. Повећање видљивости културног наслеђа кроз примену савремених облика презентације			
	2.7. Валоризација културе у сектору туризма			

Мере

9.2. Показатељи на нивоу циљева

Општи циљ: УНАПРЕЂЕЊЕ СИНЕРГИЈЕ КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА И САВРЕМЕНЕ КРЕАТИВНОСТИ КАО ТЕМЕЉ ДРУШТВЕНЕ КОХЕЗИЈЕ И ИДЕНТИТЕТА ЗАЈЕДНИЦЕ

Показатељи	Јединица	Базна год.	Базна вред.	Циљна год.	Циљна вред.	Извор провере
Посете културним установама и догађајима	%	2025		2030	Мин. 20%	Службена статистика, продате улазнице, извештаји о реализованим активностима,
Нови/адаптирани објекти и садржаји културе доступни грађанима и посетиоцима	бр.	2025		2030	Мин. 10	Извештаји о раду установа културе о реализованим активностима, извештаји о раду установа културе

Специфичан циљ 1: Унапређење капацитета културних установа као носиоца културног живота и друштвеног дијалога.

Показатељи	Јединица	Базна год.	Базна вред.	Циљна год.	Циљна вред.
Израђена пројектно-техничка документација	објекат	2025	0	2030	4
Реконструисани/адаптирани објекти установа културе	објекат	2025	0	2030	2
Реализоване обуке за запослене у култури	области	2025	0	2030	4
Осавремењавање рада установа културе	установа	2025	0	2030	2
Унапређена приступачност културним установама/атракцијама/садржајима за ОСИ	објект/садржај	2025	0	2030	2

Специфичан циљ 2: Активна заштита, оживљавање и промоција локалног културног наслеђа уз његову креативну интерпретацију за савремено доба.

Показатељи	Јединица	Базна год.	Базна вред.	Циљна год.	Циљна вред.
Дефинисан културни бренд Града	документ	2025	0	2030	1
Израђен план маркетинга бренда	Документ	2025	0	2030	1
Израђен план унапређења поставки и фондова културних установа	установа	2025	0	2030	2
Евидентирање нематеријалне културне баштине	документ	2025	0	2030	1
Израда плана ревитализације нематеријалне културне баштине	документ	2025	0	2030	1
Заштита постојећих објеката културног наслеђа	објекат	2025	0	2030	1

Примена савремених облика интерпретације
Развијене интерпретативне туре
Унапређен производ културног туризма

објекат	2025	0	2030	2
програм	2025	0	2030	1
производ	2025	0	2030	1

Специфичан циљ 3: Стварање подстицајног окружења за развој савременог културног стваралаштва (креативних индустрија и културног преузетништва, и др.).

Показатељи

Показатељи	Јединица	Базна год.	Базна вред.	Циљна год.	Циљна вред.
Реализовано догађаја/активности/рецидионица за младе и уметнике	догађај	2025	0	2030	6
Успостављен креативни/културни хаб	објекат	2025	0	2030	1
Успостављање новог фестивала	догађај	2025	0	2030	1

Специфичан циљ 4: Развој културне политике и садржаја прилагођених потребама заједнице уз ангажовање свих грађана и неговане разноликости.

Показатељи

Показатељи	Јединица	Базна год.	Базна вред.	Циљна год.	Циљна вред.
Креирани програми за специфичне циљне групе (ОСИ, деца и млади...)	програм	2025	0	2030	2
Организоване тематске активности у сарадњи са школама, удружењима и установама културе	активност	2025	0	2030	6
Набављен библиобус	возило	2025	0	2030	1
Адаптирани/реконструисани Домови културе у селима	објекат	2025	0	2030	2
Успостављен програм доступности културе у селима	програм	2025	0	2030	1
Успостављен програм субвенција младих уметника	програм	2025	0	2030	1
Основано социјално предузеће за културне програме	Правно лице	2025	0	2030	1
Успостављен јединствени систем информисања грађана	систем	2025	0	2030	1
Реализовани догађаји о различитим културним темама	догађај	2025	0	2030	6

Специфичан циљ 5: Јачање културне сарадње на локалном, регионалном и међународном нивоу.

Показатељи

Показатељи	Јединица	Базна год.	Базна вред.	Циљна год.	Циљна вред.
Припремени и реализовани заједнички пројекти и иницијативе	пројекат	2025	0	2030	6
Израђен јединствени календар догађаја	календар	2025	0	2030	1
Реализоване различите међуопштинске активности	активност	2025	0	2030	2
Реализовани програми размене	програм	2025	0	2030	2

10. Оквир за спровођење, праћење, извештавање и вредновање Плана развоја културе

Спровођење Плана развоја културе града Пожареваца је у надлежности Јединице локалне самоуправе Пожаревац, која, у тесној сарадњи са другим релевантним институцијама из области културе, координира активности, надгледа реализацију планираних мера и осигурава њихову ефикасну примену на територији Града.

План се спроводи кроз реализацију Акционог плана, који обухвата период самог Плана развоја, чиме се омогућава флексибилност у прилагођавању мера актуелним културним потребама заједнице, институција и организација. Акциони план прецизно дефинише активности, имплементационе partnere, одговорне институције, временски оквир, као и ресурсе потребне за његову имплементацију.

За ефикасну реализацију Плана, неопходно је именовати координационо тело испред локалне самоуправе, које ће бити задужено за праћење имплементације, координацију активности, комуникацију са културним институцијама, цивилним сектором и другим партнерима, анализу резултата активности и припрему извештаја. Успешност спровођења Плана директно зависи од систематског приступа, добре институционалне сарадње, као и укључивања грађана и културне јавности кроз различите облике јавних догађаја, консултација и кампања подизања свести о значају културног развоја.

Мониторинг и евалуација представљају суштинске механизме праћења ефеката спровођења Плана. Мониторинг се обавља континуирано током реализације и служи као инструмент контроле, корекције и подршке у спровођењу планираних мера. Он подразумева редовно прикупљање података о реализованим активностима, ангажованим ресурсима и постигнутим резултатима. Са друге стране, евалуација се спроводи по завршетку имплементационог циклуса и има за циљ процену степена остварења постављених циљева, као и анализу ефеката на културне институције, организације, ствараоце и грађане. Евалуација служи као основ за ревизију стратешких смерница и оптимизацију будућих мера и активности. Процену успеха, тј. евалуацију имплементације Плана развоја културе могу спроводити интерне службе или независни спољни експерти. Најчешће се примењују критеријуми које препоручује Организација за економску сарадњу и развој (OECD), који укључују релевантност, ефективност, ефикасност, утицај и одрживост.

У оквиру Плана дефинисани су индикатори праћења на нивоу циљева, који представљају основу за мониторинг и евалуацију током периода имплементације. Такође се узимају у обзир показатељи културног учешћа, доступности културних садржаја, капацитета институција, као и општих социо-културних карактеристика заједнице.

Извештавање о спроведеним активностима Плана развоја културе врши се на годишњем нивоу од стране координационог тела према оснивачу – Граду Пожаревацу, као и другим релевантним телима. Годишњи извештаји представљају алат за стратешко управљање и јавну одговорност у домену културне политике.

11. Акциони план за спровођење Плана развоја културе

Унапређење капацитета културних установа као носиоца културног живота и друштвеног дијалога						
Модернизација инфраструктуре и техничких услова културних установа у граду и селима						
Инвестициона						
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
1.1.1	Израда пројектно техничке документације за адаптацију/реконструкцију и изградњу објеката културе	Установе културе, Град	Установе културе, РЗЗС Смедерево	висок	Пројектни задатак	Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Министарство културе, Град
1.1.2.	Реконструкција и адаптација објеката у саставу Народног музеја (изложбени простор, депо, тулба, Музеј културне историје, Толићева вила)	Народни музеј	Град Пожаревац, РЗЗС Смедерево	средњи	Техничка документација, дозволе и сагласности	Министарство културе, Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Донације и спонзорства
1.1.3.	Реконструкција и адаптација ЦЗК	Центар за културу	Град Пожаревац, РЗЗС Смедерево	средњи	Техничка документација, дозволе и сагласности	Министарство културе, Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори
1.1.4	Реконструкција и адаптација простора ЦЗК Костолац	Центар за културу Костолац	Град Пожаревац, РЗЗС Смедерево	висок	Техничка документација, дозволе и сагласности	Министарство културе, Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори
1.1.5.	Реконструкција и адаптација, проширење Народне библиотеке „Илија М. Петровић“	Народна библиотека	Град Пожаревац, РЗЗС Смедерево	висок	Техничка документација, дозволе и сагласности	Министарство културе, Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори
1.1.6.	Адаптација неопходних простора за потребе удружења на територији Града Пожареваца	Удружења	Град Пожаревац	средњи	Техничка документација, дозволе и сагласности	Министарство културе, Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град

1.1.7.	Реконструкција и адаптација делова Историјског архива Пожаревац	Историјски архив	Град Пожаревац	висок	Техничка документација, дозволе и сагласности	Министарство културе, Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори
1.1.9.	Адаптација постојећих и успостављање нових културних простора на отвореном	Установе културе, Град	Установе културе	средњи	Простор, Техничка документација, дозволе и сагласности, програм	Министарство културе, Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град
1.1.10	Адаптација објекта музеја – сталне поставке Етно музеја на Тулби	Народни музеј	Град Пожаревац	висок	Израђена је техничка документација за извођење радова	Министарство културе, Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори
1.1.11	Реконструкција објекта „Вила Лепосава“ у Старом Костолцу	Град Пожаревац	Народни музеј	висок	Израђена је техничка документација за извођење радова	Министарство културе, Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори
1.2. Унапређење кадровских капацитета у културним установама кроз едукацију и професионални развој запослених у култури						
Мера:						
Тип мере:						
Административно-едукативна						
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
1.2.1	Обука у области управљања културним пројектима и другим релевантним областима	РРА БП	Град Пожаревац	висок	Анализа потреба, Програм	-
1.2.2	Ангажовање додатних стручних лица у установама културе кроз пројекте	Установе културе	Град Пожаревац, Министарство културе, РРА БП	висок	Расположиви кадрови, сагласности	Министарство културе, Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори
1.2.3	Стручне едукације за запослене у установама културе	Установе културе	Министарство културе, релевантне националне институције	висок	Расположиви програми	Министарство културе, Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори
1.3. Ефикаснија примена информационих технологија у раду културних установа						
Мера:						

Инвестициона, информативно-едукативна							
Бр.	Назив активности	Тип мере:	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
1.3.1.	Унапређење софтвера у установама културе		Установе културе	Град Пожаревац, Министарство културе РС	висок	Постојећа ИТ инфраструктура, идејно решење	Министарство културе, Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори
1.3.2.	Набавка ИТ опреме за потребе установа културе (Библиотека, ЦЗК...)		Установе културе	Град Пожаревац, Министарство културе РС	висок	Анализа потреба, Техничка спецификација	Министарство културе, Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Донације и спонзорства
1.3.3.	Унапређење дигиталног маркетинга установа (сајтови, друштвене мреже...)		Установе културе	Град Пожаревац, Министарство културе РС	висок	Анализа потреба, Техничка спецификација	Министарство културе, Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори
		Мера:	1.4.Побољшање приступачности установама и садржајима културе особама са инвалидитетом (ОСИ)				
Инвестициона							
Бр.	Назив активности	Тип мере:	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
1.4.1	Унапређење приступачности садржајима и активностима за ОСИ (знаковни језик, Брајево писмо, аудио-водичи, „тихи термини“...)		Установе културе	Удружења ОСИ, Град Пожаревац	висок	Анализа стања; Идејно решење	Министарство културе, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Фондације и спонзорства
1.4.2	Мапирање и унапређење физичке приступачности културним институцијама и атракцијама за ОСИ		Установе културе	Град	висок	Израда Техничке документације	Министарство културе, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Фондације и спонзорства, Град

Специфичан циљ 2:		2. Активна заштита, оживљавање и промоција локалног културног наслеђа уз његову креативну интерпретацију за савремено доба.				
Мера:		2.1 Оживљавање бренда Града Пожареваца као културног центра препознатљивог по Милени Барили, Љубичевским коњичким играма и др.				
Тип мере:		Информативно-едукативна				
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
2.1.1.	Анализа потенцијала и дефинисање заједничког бренда и имиџа	Град	Установе културе, Удружења, ТО Пожаревац, РРА БП	висок	/	Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град
2.1.2.	Израда плана развоја и маркетинга бренда кроз примену савремених технологија	Град	Установе културе, Удружења, ТО Пожаревац, РРА БП	висок	/	Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град
Мера:		2.2 Унапређен процес дигитализације архивске грађе				
Тип мере:		Инвестициона, информативно-едукативна				
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
2.2.1	Набавка и унапређење система за дигитализацију у Народној музеју, Историском архиву и Народној библиотеци Илија М. Петровић	Народна библиотека Илија М. Петровић	Град Пожаревац; Министарство културе РС; Историски музеј Србије	висок	Анализа потреба	Министарство културе; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори
Мера:		2.3 Осавремењавање поставки у музејима и галеријама, библиотечке грађе, и др.				
Тип мере:		Инвестициона				
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања

2.3.1	Израда плана унапређења поставки Народног музеја	Народни музеј Пожаревац	Град Пожаревац; Министарство културе РС; Народни музеј Србије	висок	Идејни пројекат; Студија изводљивости	Министарство културе; Установе културе
2.3.2	Израда плана унапређења фонда (архивског, библиотечног,...) и поставки културних установа	Установе културе	Министарство културе РС; релевантне националне установе културе	висок	Пројектни задатак	Министарство културе; Установе културе
Мера:						
2.4 Ревитализација нематеријалне културне баштине (манifestација, обичаја, заната, фолклора, ита.)						
Инвестициона, информативно-едукативна						
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
2.4.1	Евидентирање стања	Установе културе	Удружења	висок	Људски ресурси	Министарство културе; Установе културе
2.4.2	Израда плана ревитализације	Установе културе	Удружења	висок	Људски ресурси	Министарство културе; Установе културе
Мера:						
2.5 Заштита непокретног културног наслеђа						
Инвестициона, управљачко-административна						
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
2.5.1	Решавање имовинско-правних односа објеката културе	Град	Локалне институције и одељења (Завод, Катастар, ...)	средњи	Имовинско правна документација	Град
2.5.2	Извођење радова на локалитету браничево	Народни музеј Пожаревац	РЗЗС Смедерево; Град. Археолошки институт;	средњи	Одобрење Министарства културе; Услови РЗЗСК за	Министарство културе; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори

			Министарство културе РС; Други музеји; Филозофски факултет			извођење радова; Пројекат истраживања; Опрема Елаборат о истраживањима; Извештај о радовима; План за конзервацију	
2.5.3.	Израда плана управљања објектима материјалног културног наслеђа	Установе	РЗС Смедерево; РРА БП	средњи			Министарство културе; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори
2.5.4.	Израда елабората и реализација процеса заштите објекта културног наслеђа	Установе	РЗС Смедерево; РРА БП	средњи			Министарство културе; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори
2.6 Повећање видљивости културног наслеђа кроз примену савремених облика презентације							
Информативно-едукативна							
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања	
2.6.1	Израда Виртуелног музеја	Народни музеј Пожаревац	Град Пожаревац; Министарство културе РС; Министарство туризма РС	висок	Идејно решење	Министарство културе; Министарство туризма; Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори	
2.6.2.	Имплементација АР, QR кодова, паметних табли и других савремених облика информисања и промоције	Народни музеј Пожаревац; Туристичка организација Пожаревац	Град Пожаревац; Министарство културе РС; Министарство туризма РС	висок	Израђена Студија изводљивости и Идејно решење	Министарство културе; Министарство туризма; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори	
2.7 Валоризација културе у сектору туризма							
Инвестициона, информативно-едукативна							
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања	

2.7.1	Развој интерпретативних тура и посета појединачним културним атракцијама	ТО Пожаревац	Установе културе, РРА БП	висок	Лиценцирани водичи	Министарство културе, Туризма и омладине, Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори
2.7.2	Развој туристичких производа културе и манифестација	ТО Пожаревац	Установе културе, РРА БП	висок	Лиценцирани водичи	Министарство културе, Туризма и омладине, Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори

3. Стварање подстицајног окружења за развој савременог културног стваралаштва (креативних индустрија и културног предузетништва, и др.)						
3.1 Поддршка младим уметницима и уметничким стартапима						
Подстицајна						
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
3.1.1.	Идентификација, умрежавање и подстицање сарадње	Установе културе	Удружења, Град	средњи	Израда базе	Министарство културе, Туризма и омладине, Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град Пожаревац
3.1.2.	Промоција локалних уметника, аматера и др. у оквиру различитих активности	Установе културе	Удружења, Град	средњи	План промоције	Министарство културе, Туризма и омладине, Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град Пожаревац
3.1.3.	Креативне радионице за младе	Установе културе	Удружења	средњи	Анализа интереса и израда Програма	Министарство културе, Туризма и омладине, Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град Пожаревац
3.2 Успостављање културних и креативних хабова						
Мера:						
Тип мере:						
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
Инвестициона, информативно-едукативна, институционална-управљачко-организациона						

3.2.1	Успостављање простора за потребе Креативног/културног хаба	Град	Удружења, установе културе	средњи	Простор	Министарство културе, Туризма и омладине, Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град Пожаревац
3.2.2.	Програм едукативних радионица из области креативних индустрија за мале	Удружења	Град, Установе, РРА БП	средњи	Програм	Министарство културе, Туризма и омладине, Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град Пожаревац
3.3 Организовање фестивала, такмичења и резиденцијалних програма који се баве савременим стваралаштвом						
Инвестициона, информативно-едукативна						
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
3.3.1	Организација фестивала савременог сликарства	Установе, удружења	Град, удружења	средњи	-	Министарство културе, Туризма и омладине, Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град Пожаревац
3.3.2	Организација и реализација новог фестивала намењеног деци "Дечији позоришни фестивал - деца за децу"	ЦЗК	Град, удружења	висок	-	Министарство културе, Туризма и омладине, Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град Пожаревац
3.3.3.	Организација фестивала алтернативних уметности (улична уметност, фестивал уличних певача, визуално стваралаштво и сл.)	Установе, удружења	Град	средњи	-	Министарство културе, Туризма и омладине, Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град Пожаревац

4. Развој културне политике и садржаја прилагођених потребама заједнице уз ангажовање свих грађана и неговање разноликости.	
Мера:	4.1 Развој културних програма за све циљне групе уз активно учешће свих циљних група, укључујући маргинализоване грађане.
Тип мере:	Институционална-управљачко-организациона, регулаторна

Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
4.1.1	Креирање програма културе за ОСИ	Удружења, Установе културе	удружења, школе, Вртић, Град	висок	-	Министарство културе, Туризма и омладине, Образовања, Социјалне заштите, Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град Пожаревац
4.1.2	Креирање програма за децу предшколског и школског узраста	Установе, Вртић и школе, удружења	Град, школе	висок	-	Министарство културе, Туризма и омладине, Образовања, Социјалне заштите, Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град Пожаревац
4.1.3.	Унапређење разноврсности понуде културних програма (фестивали, изложбе, концерти, представе...програмио на отвореном, итд.)	Установе, удружења	удружења, Град	висок		Министарство културе, Туризма и омладине, Образовања, Социјалне заштите, Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град Пожаревац
Мера:						
4.2. Децентрализација културног живота Града уз већи број културних садржаја у мањим местима						
Тип мере:						
Институционална-управљачко-организациона, инвестициона						
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
4.2.1.	Библиобус -Набавка аутобуса – библиотеке за мобилну библиотеку	Библиотека Илија М. Петровић	Град	низак	Техничка спецификација, кадрови	Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Министарство културе, Образовања
4.2.2.	Реконструкција адаптација домова културе у селима	Град	Библиотека, мз, Цзк	средњи	Анализа станица, Пројектни задатак, Техничка документација	Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град
4.2.3.	Музеј на терену	Установе културе	Град Пожаревац; Министарство културе РС	средњи	Акциони план за креирање едукативних пакета;	Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град, Установе

4.2.4.	Унапређење доступности културних програма у селима и функционалне повезаности села и града - Култура у заједници	удружења, установе културе	Град, установе, МЗ, удружења	средњи	План и програм рада	Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Град, Установе
Мера: 4.3. Повезивање културе са школама, удружењима и омладинским организацијама						
Тип мере: Институционална-управљачко-организациона						
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
4.3.1.	Организовање заједничких тематских активности, манифестација, радионица, изложби и донаторских догађаја удружења, школа и установа културе	Удружења, установе и Град	Град, установе културе, школе	висок	Описи на знаковном језику, опрема...рампе, платформе и сл.	Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Министарство културе, Образовања, Град
Мера: 4.4. Подршка раду културно-уметничких друштава и удружења						
Тип мере: Подстицајна						
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
4.4.1.	Програм подршке културно-уметничким друштвима и удружењима	Град	удружења	средњи	План и програм подршке	Град
4.4.2	Оснивање социјалног предузећа за културне програме	удружења	удружења	низак	Простор, опрема, кадрови...	Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Министарства, Град
Мера: 4.5. Подизање свести заједнице о култури кроз кампању едукације, информисања и промоције културних садржаја						
Тип мере: Информативно-едукативна						
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
4.5.1.	Успостављање јединственог система информисања о културним садржајима и активностима (сајт, ДМ, Вибер	Град	Установе културе, ТО, РРА БП	висок	Пројектни задатак. Локације за билборде, интерактивне	Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Министарства, Град

	заједница, билтени, табле, билборди...), онлајн продаје карата и комуникације с грађанима				табле и сл. Сарадња са локалним медијима.	
4.5.2.	Организација трибина, радионица и других интерактивних догађаја о различитим културним темама важним за Град	Установе, Град, Удружења	Установе, Град, Удружења	средњи	Простор, програм	Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Министарства, Град

Специфичан циљ:						
5 Јачање културне сарадње на локалном, регионалном и међународном нивоу.						
Мера:						
5.1 Унапређење сарадње културних установа, као и сарадње са другим актерима од значаја за културу у Граду						
Тип мере:						
Институционално-управљачко-организациона						
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања
5.1.1	Припрема и реализација заједничких пројеката и иницијатива	Установе културе, Град, РРА	Град Пожаревац; установе културе, Потенцијални партнери из ЕУ; РРА, БП	висок	Пројектне идеје	Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Установе, Град
5.1.2.	Координисана израда јединственог календара културних дешавања и активности	Установе културе	Удружења	висок	-	-
5.1.3.	Унапређење укључивања грађана у одлучивање о културним активностима и садржајима	Установе културе	Установе, удружења, Град	висок	-	-
5.1.4.	Унапређење информисаности о локалном културном наслеђу и садржајима	Установе, Град	Школе, удружења	висок	Програм	Донације и спонзорства; Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Установе, Град
Мера:						
5.2. Повезивање са актерима од значаја за културу у региону и иностранству						

Тип мере:		Институционална-управљачко-организациона					
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања	
5.2.1.	Припрема међуопштинских и међународних пројекта на тему развоја културе	Установе, РРА БП, Град	ЈАС, установе културе	висок	-	Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Установе, Град	
5.2.2.	Идентификација и реализација различитих међуопштинских активности из области културе	Установе, РРА БП, Град	Град, Удружења	висок	-	Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Установе, Град	
Мера:							
5.3. Учествовање у националним, европским и другим програмима културе							
Институционална-управљачко-организациона							
Бр.	Назив активности	Носилац	Кључни партнери	Приоритетност	Технички предуслови	Потенцијални извори финансирања	
5.3.1.	Културни мостови: Програм размене изложби са партнерским установама у региону и иностранству	Установе културе из Пожаревца; Партнерске установе у региону и иностранству	Град Пожаревац; Партнерске општине; Министарство спољних послова; Министарство културе	висок	Дозволе за извоз/увоз културних добара. Уговори о позајмици уметнина; Меморандуми о сарадњи	Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Установе, Град	
5.3.2.	Дигитална размена- онлајн сусрети и радионице уметника из дијаспоре и Пожаревца	Установе културе из Пожаревца; Партнерске установе у региону и иностранству	Удружење из дијаспоре	средњи	/	Национални и ЕУ донатори, билатерални донатори, Установе, Град	

Напомена:

Појашњење приоритета

Висок – реализација активности у прве две године важења документа

Средњи - реализација активности у прве три године важења документа

Низак - реализација активности до краја важења документа

12. Закључне напомене

Овај План припремљен је примарно са циљем да се унапреди квалитет културног, односно свеукупног друштвеног живота у Граду Пожаревцу. Утемељен је на изражених актуелним потребама првенствено грађана Пожаревца, па потом и установа културе и свих других релевантних актера, а кроз општи консензус дефинисани су и циљеви, односно реалистична и остварива решења за различите аспекте области културе.

Водећи принципи међу-секторске сарадње и партнерске сарадње свих поменутих актера, биће кључни и у имплементацији овог Плана, односно остварењу пуног потенцијала позитивног утицаја развоја културе на квалитет живота свих грађана Пожаревца, а посебно на маргинализоване групе становништва и младе као будуће носиоце културних активности Града. Унапређење културне понуде кроз тесније повезивањем традиције и савременог стваралаштва, односно њену модернизацију, допринеће и побољшању имиџа Града као културног центра и његовој већој препознатљивости код релевантних националних и интернационалних институција, као и посетилаца и туриста, што ће позитивно утицати и на локалну економију.

Идентификоване активности у овом Плану, представљају тек почетни корак у остварењу визије Града Пожаревца као оног који чува своје наслеђе и негује и развија културни живот у сарадњи са грађанима. Ипак, ово је и доказ да за даље кораке, грађани Пожаревца имају воље, енергије и посвећености да свако по својим могућностима, вештинама и стручностима, допринесе путовању до циља.

Прилози

Извори информација

1. Археолошки парк Виминацијум, <https://viminacium.org.rs/>
2. База података Регионалне Развојне агенције „Браничево-Подунавље“
3. Галерија Милене Павловић Barilli, <https://galerijampb.rs/>
4. Град Пожаревац, <https://pozarevac.rs/>
5. Закон о култури, "Службени гласник РС", бр. 72 од 3. септембра 2009, 13 од 19. фебруара 2016, 30 од 23. марта 2016 - исправке, 6 од 24. јануара 2020, 47 од 10. маја 2021, 78 од 3. августа 2021, 76 од 7. септембра 2023., <https://pravno-informacioni-sistem.rs>
6. Закон о планском систему Републике Србије, "Сл. гласник РС", бр. 30/2018, <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2018/30/1/reg>
7. Историјски архив Пожаревац, <https://arhivpozarevac.org.rs/Index.html>
8. Љубичевске коњичке игре – Пожаревачки хиподром, <https://www.ljki.rs/>
9. Министарство привреде: Регистар сертифицираних старих и уметничких заната и послова домаће радиности, 2024, <https://privreda.gov.rs/usluge/sertifikacija-starih-zanata/>
10. Народни музеј Пожаревац, <https://muzejpozarevac.rs/#>
11. Национални регистар нематеријалног културног наслеђа, <https://nkns.rs/cyr/elementi-nkns>
12. Одлуке о изменама и допунама Статута Града Пожаревац, „Службени гласник Града Пожаревац“, бр. 2/24, <https://dokumentacija.pozarevac.rs/wp-content/uploads/2024/04/>
13. План развоја области Браничево-Подунавље 2024-2033. Регионална развоја агенција „Браничево-Подунавље“ доо, 2023, <https://www.rra-bp.rs/vesti/usvojen-plan-razvoja-oblasti-branicevo-podunavlje-2024-2033>
14. Подаци прикупљени од Града Пожаревац и установа културе (Центар за културу Пожаревац, Народна библиотека „Илија М. Петровић“ Пожаревац, Историјски архив Пожаревац, Народни музеј Пожаревац, Фондација Миленин дом, Установа Градски женски хор "Барили" Пожаревац, и Центар за културу „Костолац“) у процесу израде Плана развоја, 2025.
15. Позориште "Миливоје Живановић", <https://www.facebook.com/PozoristeMilivojeZivanovic/>
16. Регионални завод за заштиту споменика Смедерево, <https://spomenikikulture.rs/kulturna-dobra-po-kategoriji/>
17. Републички завод за статистику Србије (2023). Општине и региони у Републици Србији, 2023., <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G202313050.pdf>
18. Републички завод за статистику Србије (2023). Статистички годишњак 2023., <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20232056.pdf>
19. Републички завод за статистику, <https://www.stat.gov.rs/sr-Latn/>
20. Споменици културе, Регионални завод за заштиту споменика културе Смедерево, <https://spomenikikulture.rs/en/>
21. Статистички подаци општина Браничевско-Подунавског региона, <http://devinfo.stat.gov.rs/diSrbija/diHome.aspx>
22. Статут Града Пожаревац, „Службени гласник Града Пожаревац“, бр. 10/18, https://dokumentacija.pozarevac.rs/wp-content/uploads/2024/04/STATUT_grada_Pozarevca_2024.pdf

23. Стратегија развоја културе Републике Србије од 2020. до 2029., „Службени гласник РС“ бр. 72/09, 13/16 и 30/16 – исправка и члана 8. став 1. Закона о Народној скупштини, „Службени гласник РС“ бр. 9/10, 108/13 и др. Закон, <https://kultura.gov.rs/extfile/sr/4476/strategija-razvoja-kulture-od-2020--do-2029--godine.pdf>
24. Туристичка организација Града Пожареваца, <https://togp.rs/>
25. Центар за културу „Костолац“, <https://ksckostolac.rs/>
26. Центар за културу Пожаревац, <https://www.czkpo.rs/index.php/sr/>
27. Школа за основно и средње музичко образовање "Стеван Мокрањац" у Пожаревцу, <https://mokranjac>